

Provinciale Staten

Concept-notulen van 4 februari 2011

(vast te stellen tijdens de vergadering van Provinciale Staten van Zeeland op
10 maart 2011)

1. Opening en berichten van verhindering.....	1
2. Mededelingen.....	1
3. Vaststellen van de agenda.....	1
4. Vaststellen notulen PS van 19 november 2010.....	1
5. Vaststellen notulen PS van 17 december 2010.....	2
6. Herstemming gewijzigde motie nr. 6 van het lid Van Burg inzake Waterdunen, na staking der stemmen tijdens de statenvergadering van 17 december 2010.....	2
7. Ingekomen stukken.....	2
8. Adviesrapport Kerend Tij van de commissie Taskforce Zeeland 2010, en brief van gedeputeerde Van Heukelom van 31 januari 2011 over stand van zaken inzake Kerend Tij.....(10027039)	2
9. Brief van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 22 december 2010 over het financieel toezicht: Vorm en bevindingen 2011.....(10038400)	2
10. Brief Rekenkamer Zeeland van 23 december 2010 met onderzoeksprogramma 2011.....(11000020)	2
11. Brief van de PvdA-fractie gemeente Terneuzen van 23 januari 2011 over het opknippen van de grensoverschrijdende lijn 42 Breskens-Brugge.....(11001654)	2
12. Brief van Adviesgroep Borm&Huijgens inzake integraal waterbeheer, van 21 januari 2011, over ontwerp-uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta 2010-2015.....(11001634)	3
13. Brief van Rijkswaterstaat van 17 januari 2011 over "horen artikel 3.28 Wro Inpassingsplan Waterberging Volkerak-Zoommeer.....(11001635)	3
14. Ingekomen stukken GS en CdK.....	3
15. Brief van GS van 12 januari 2011 met "VTH-strategie Thermphos International BV".....(11000994)	3
16. Brief van GS van 11 januari 2011 over inrichting Volkerak-Zoommeer voor noodwaterberging (11001629)	3
17. Brief van GS van 25 januari 2011 over aanpassing protocol Zuidwestelijke Delta inzake zoetwatervoorziening.....(11001691)	3
18. Brief van GS van 1 februari 2011 over stand van zaken grondverwerving Waterdunen.....(11002740)	3
19. Brief van GS van 1 februari 2011 over communicatieprotocol grootschalige incidenten.....(11002759)	3
20. Brief van GS van 1 februari 2011 over handhaving Besluit risico zware ongevallen.....	4
21. Vragensessie.....	4
22. Vragen van de leden Harpe, Bierens, Robesin en Beekman over Dow.....	4
23. Vragen van het lid Harpe over de broosheid van de Zeeuwse infrastructuur, naar aanleiding van de problematiek rond de Vlaketunnel.....	10
24. Vragen van het lid Babijn over het experiment gratis openbaar vervoer Schouwen-Duiveland.....	11
25. Vragen van het lid Robesin over de commissie-Hedwigepolder.....	12
26. Vragen van het lid Robesin over het vossenprobleem.....	12
27. Vragen van het lid Evertz over de Vlissingse bootlieden.....	13
28. Vragen van het lid Bouterse over het bestuurskrachtonderzoek.....	14
29. Vragen van het lid Van der Maas over de verkeersproblemen bij de Braakmanweg.....	15
30. Vragen van het lid Lijmbach over de Ecologische Hoofdstructuur..... (EHS)	16
31. Voorstellen.....	17
32. Statenvoorstel ontslag statengriffier..... (SGR-050)	17
33. Statenvoorstel OnderwijsAgenda.....(E&M-190)	17
34. Statenvoorstel Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta 2010-2015+.....(RMW-205)	26
35. Statenvoorstel Hernieuwd onteigeningsbesluit Westelijke Perkpolder.....(RMW-207)	31

36. Statenvoorstel Herdenking bevrijding Zeeland (SBO-206)	31
37. Moties niet behorend bij een agendapunt	33
38. Motie van het lid Van Burg over de beheerplannen Natura 2000	33
39. Motie van het lid Robesin over het Zeeuwsvlaamse toleiland	34
40. Motie van de leden Holtring en Van Zandbrink over vitaal platteland	36
41. Resumptie van de besluiten.....	37
42. Sluiting.....	37

Veertigste vergadering van de Provinciale Staten van Zeeland

vrijdag, 4 februari 2011

voorzitter: mevrouw drs. K.M.H. Peijs
commissaris van de Koningin in Zeeland.

Aanwezig zijn de leden F. Babijn, A.P. Beekman, drs. J.F.M. Bergen, C.W. Bierens, T.R.F. Blok-Elenbaas, G. Bouterse, J.J. van Burg MSc, C.J. Colijn-Ventevogel, L.P. Dalebout, A.I.G Dorst, mr. A. Evertz, ir. B.J. Feijtel, drs. E. Hageman, J.P.E.M. Hageman, P.A. Hamelink, ing. L. Harpe Msc, S.J. Heijning, P. Holtring, drs. J.M.P.A. Koppejan-Elsen, M.B. de Koster, A.E.M.M. Lijmbach, A.J. van der Maas, J.A. Maris, J.M. Meulenberg-op 't Hof, M. Migo, P.C.A. De Milliano-van den Hemel, T. van Oostenbrugge, C.M. De Paepe, L.E. Passieux-Echtermeijer, B.J.M. Pauwels, J.C. Robesin, G.D. Roeland, drs. A.A.D. Saman, C.M.M. Schonknecht-Vermeulen, H.L.F. Segers, D.P. Visser, I. Vogelaar en ir. W.W. van Zandbrink, te zamen 38 leden, alsmede de heer drs. P. Joosse, waarnemend griffier der Staten.

Verder zijn aanwezig de heren C. van Beveren, F.K. Hamelink, G.R.J. van Heukelom, drs. H. van Waveren en M. Wiersma, leden van Gedeputeerde Staten.

1. Opening en berichten van verhindering

De **voorzitter** opent te 09.30 uur de vergadering en heet de aanwezigen welkom. Bericht van verhindering is ontvangen van het lid Thepass.

2. Mededelingen

De **voorzitter**. Dames en heren. Vanaf 10.00 uur vergaderen wij aan de hand van een nieuwe spreektijdenregeling. De interrupties tellen mee als spreektijd. Ik adviseer u dan ook om strategisch om te gaan met de beschikbare spreektijd. De klok op de beeldschermen, waarmee de spreektijden worden aangegeven, wordt in de toekomst vergroot, zodat dan ook de "blinde kippen" onder

ons het goed zullen kunnen zien. Ook zal er op een andere manier worden gestemd, namelijk met behulp van het kastje dat u op uw tafel aantreft.

Een intekenlijst zal aan u worden voorgelegd, met het verzoek om de "stembusscholen" te bezoeken op 28 februari en 1 maart. Als u meewilt, meldt u zich dan aan.

Rond 11.00 zal de vergadering worden bezocht door een groep politicologiestudenten van de Roosevelt Academy. Ze zullen op de publieke tribune toekijken hoe wij hier bezig zijn. Hun bezoek houdt verband met de statenverkiezingen.

Na afloop van de vergadering zal ik u vragen om nog even te blijven zitten, zodat Peter Castenmiller, voorzitter van de Rekenkamer Zeeland, het rapport "Sturen op afstand" kan aanbieden. Het betreft een onderzoek naar het sociale en culturele beleid van de provincie.

3. Vaststellen van de agenda

De **voorzitter**. Dames en heren. Op uw tafel treft u de tweede gewijzigde agenda aan, met toegevoegde stukken. Kunnen de Staten met deze agenda instemmen?

Mevrouw **Blok-Elenbaas** (CU). Voorzitter. Ik stel voor om de ingekomen stukken inzake "Kerend Tij" te betrekken bij de behandeling van het statenvoorstel betreffende de Onderwijsagenda, nr. E&M-190.

De **voorzitter**. Dat waren wij al van plan. Het voorstel dat u nu doet, had ik willen doen bij het aan de orde stellen van de ingekomen stukken.

Ik constateer dat de Staten kunnen instemmen met de door mevrouw Blok voorgestelde werkwijze.

De agenda wordt, met inachtneming van deze wijziging, vastgesteld.

4. Vaststellen notulen PS van 19 november 2010.

De **voorzitter**. Het verzoek is ingekomen om op blz. 72 de laatste zin onder punt 24 (motie van het lid Robesin over de omvorming van de inlaag/polder bij Bruinisse tot nieuwe natuur) te wijzigen, zodat deze zin als volgt komt te luiden: "De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de CU, GL en de PvdA,

en een lid van de CDA-fractie tegen hebben gestemd."

Mij blijkt dat de Staten met deze wijziging kunnen instemmen.

De aldus gewijzigde notulen worden vastgesteld.

5. Vaststellen notulen PS van 17 december 2010

Deze notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

6. Herstemming gewijzigde motie nr. 6 van het lid Van Burg inzake Waterdunen, na staking der stemmen tijdens de statenvergadering van 17 december 2010

De **voorzitter**. Het is niet uitgesloten dat nu wederom de stemmen zullen staken aangezien een statenlid niet aanwezig is zodat er sprake is van een even aantal statenleden.

Ik constateer dat de motie niet is gewijzigd.

De motie wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SGP, de CU, de SP en de VVD, in totaal 17 leden, voor deze motie hebben gestemd.

7. Ingekomen stukken

8. Adviesrapport Kerend Tij van de commissie Taskforce Zeeland 2010, en brief van gedeputeerde Van Heukelom van 31 januari 2011 over stand van zaken inzake Kerend Tij (10027039)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze stukken te betrekken bij de behandeling van statenvoorstel OnderwijsAgenda (E&M-190)

9. Brief van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 22 december 2010 over het financieel toezicht: Vorm en bevindingen 2011 (10038400)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief te plaatsen op de agenda voor de vergadering van de commissie-BFZ, te houden op 16 februari 2011.

10. Brief Rekenkamer Zeeland van 23 december 2010 met onderzoeksprogramma 2011 (11000020)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief te behandelen tijdens de vergadering van de commissie-BFZ, te houden op 16 februari 2011.

11. Brief van de PvdA-fractie gemeente Terneuzen van 23 januari 2011 over het opknippen van de grensoverschrijdende lijn 42 Breskens-Brugge (11001654)

Afdoeningsvoorstel: GS verzoeken om de afhandeling over te nemen.

Mevrouw **Meulenberg-op 't Hof** (CDA). Voorzitter. Mijn fractie kan zich in dit voorstel vinden, maar verwijst hierbij naar een artikel dat gisteren in de krant is verschenen, waarin gedeputeerde Van Heukelom er positief over is dat deze lijn er wel zal blijven. Wij vragen ons af of er mogelijk nog andere lijnen in Zeeuws-Vlaanderen zijn waarnaar gekeken kan worden. Als dat het geval is, zeggen wij: neem die ook mee.

Mevrouw **De Paepe** (VVD). Voorzitter. Deze opmerkingen worden door mijn fractie onderschreven. Wij pleiten ervoor dat er wat dit betreft nog wat verder wordt gekeken, in relatie met de grens met België. Openbaar vervoer is een algemene zaak.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. De lijn waarover nu wordt gesproken, is best een probleem. Deze week zijn chauffeurs ertoe overgegaan om geen betaling meer te vragen, want zij vinden dat de OV-chipkaart gebruikt moet worden. De Lijn zelf verwijst nu naar de minister. Als dit zo door blijft gaan, moet ik in Vlaanderen naar de desbetreffende minister toe. Hoe dan ook,

deze bus blijft rijden en wij kijken ook naar andere situaties.

De **voorzitter**. Dat is een heel aardige minister. Dat gaat vast goed....

Mevrouw **De Paepe** (VVD). Voorzitter. Wij vragen de gedeputeerde om de verkregen reactie aan de commissie-Economie en Mobiliteit voor te leggen.

De heer **Van Heukelom** (GS). Dat is nog net mogelijk.

Aldus wordt zonder stemming besloten.

12. **Brief van Adviesgroep Borm&Huijgens inzake integraal waterbeheer, van 21 januari 2011, over ontwerp-uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta 2010-2015 (11001634)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief te betrekken bij de behandeling van statenvoorstel Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta 2010-2015.

13. **Brief van Rijkswaterstaat van 17 januari 2011 over "horen artikel 3.28 Wro Inpassingsplan Waterberging Volkerak-Zoommeer (11001635)**

Afdoeningsvoorstel: behandelen in de vergadering van de commissie-REW van 18 februari 2011.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik ben het eens met de voorgestelde werkwijze, maar dring erop aan dat het college nu al actie onderneemt om de termijn waarbinnen gereageerd moet worden, opgerekt te krijgen. Het gaat om een dik dossier en er zijn Zeeuwse belangen in het geding. De gemeenten Tholen en Reimerswaal zijn hierbij betrokken. Er dient een Zeeuwse reactie te komen, van GS en PS samen, maar ook deze gemeenten moeten erbij worden betrokken. De aangegeven termijn, tot 1 maart, lijkt ons te kort. Een soortgelijke situatie hebben wij gezien in verband met het inpassingsplan-Hedwigepolder, en ook toen werd ons uitstel verleend. Wij menen dat het college de minister moet vragen om de reactietermijn met een maand te verlengen.

Voorzitter, ik constateer dat de gedeputeerde instemmend knikt.

Aldus wordt zonder stemming besloten.

14. **Ingekomen stukken GS en CdK**

15. **Brief van GS van 12 januari 2011 met "VTH-strategie Thermphos International BV" (11000994)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief te plaatsen op de agenda voor de vergadering van de commissie-REW, te houden op 18 februari 2011.

16. **Brief van GS van 11 januari 2011 over inrichting Volkerak-Zoommeer voor noodwaterberging (11001629)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief te behandelen tijdens de vergadering van de commissie-REW, te houden op 18 februari 2011.

17. **Brief van GS van 25 januari 2011 over aanpassing protocol Zuidwestelijke Delta inzake zoetwatervoorziening (11001691)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief te betrekken bij de behandeling van statenvoorstel Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta 2010-2015.

18. **Brief van GS van 1 februari 2011 over stand van zaken grondverwerving Waterdunen (11002740)**

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief te behandelen tijdens de vergadering van de commissie-REW, te houden op 18 februari 2011.

19. **Brief van GS van 1 februari 2011 over communicatieprotocol grootschalige incidenten (11002759)**

20. Brief van GS van 1 februari 2011 over handhaving Besluit risico zware ongevallen

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brieven te behandelen tijdens de vergadering van de commissie-BFZ, te houden op 16 februari 2011.

21. Vragensessie

Voorzitter: het lid De Koster

22. Vragen van de leden Harpe, Bierens, Robesin en Beekman over Dow

De heer **Harpe** (GS). Voorzitter. Ik begin meteen met mijn vragen. Immers, de aanleiding is bekend.

Is het college het met ons eens dat de afdelingen Vergunning en Handhaving van de provincie adequaat hebben gewerkt en gereageerd? Zijn Staten en bevolking indertijd geïnformeerd over deze bijna-ramp? Zo neen, waarom niet? Hoe is een en ander nu geregeld, mocht zich opnieuw een dergelijke situatie voordoen? Werkt Dow thans binnen de huidige vergunningsvoorwaarden?

Voor het overige verwijs ik naar de brief van 6 januari die voor de eerstvolgende vergadering van de commissie BFZ is geagendeerd.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Op schriftelijke vragen van de CDA-fractie antwoordde het college op 1 juli 2008 dat de volksgezondheid en de veiligheid in de omgeving niet direct in gevaar waren geweest als gevolg van de incidenten die zich in 2005 en 2006 hadden voorgedaan. Ook werd gesteld dat de inval bij het bedrijf werd uitgevoerd op initiatief van het OM.

Voorzitter. Kan het college uitleggen hoe deze antwoorden zich verhouden tot de schriftelijke berichtgeving van 21 december 2006 van het hoofd milieuhandhaving van de provincie aan het OM, waarin hij schrijft dat de onderzochte incidenten de potentie hadden om zich tot zware ongevallen te ontwikkelen en dat deze incidenten worden gezien als een belangrijk signaal waarop door Dow en de hierbij betrokken overheden adequaat gereageerd moet worden ten einde een inmiddels denkbare ramp te voorkomen?

Is het college met de VVD-fractie van mening dat op basis van het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat de volksgezondheid en de veiligheid in de omgeving feitelijk wel degelijk in gevaar zijn geweest als gevolg van de incidenten?

Hebben zich ook in de huidige statenperiode incidenten voorgedaan waarop de kwalificaties van toepassing zijn die zojuist zijn genoemd? Ik doel nu op incidenten die de potentie in zich hadden om zich tot zware ongevallen te ontwikkelen en waarop de overheden adequaat zouden moeten reageren om een denkbare ramp te voorkomen.

Wat is het beeld dat het college heeft bij de huidige risico's binnen het bedrijf, en waarop baseert het college dit beeld? Is het college van oordeel dat de Veiligheidsregio Zeeland en de daaronder ressorterende diensten voldoende zijn toegerust en adequaat kunnen handelen als zich een omstandigheid als een zwaar ongeval of een ramp voordoet bij Dow of bij een ander Zeeuws bedrijf?

Kan het college aangeven of alle gemeentelijke rampenplannen en rampenbestrijdingsplannen momenteel adequaat zijn?

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. Eergisteravond heb ik mijn huis vol gehad met NOS-verslaggevers. Het ging over Dow. Ze waren er niet omdat ze mij zo'n leuke jongen vinden, maar omdat ze hun tenten hadden opgeslagen in Hoek en hadden gehoord dat daar een statenlid woonde, onder de rook van Dow. Ik woon er precies een kilometer vandaan, al 36 jaar. Ze wilden het een en ander weten en ik heb alle documenten mogen zien waarover zij beschikten.

Het is natuurlijk verschrikkelijk moeilijk om zo'n club te woord te staan. Ik heb gezegd --ik zeg het nu weer-- dat wij in Hoek, in Zeeuws-Vlaanderen, waarschijnlijk ook in de rest van Zeeland, apentrots zijn op Dow. Als je bij ons bij de bakker kritiek hebt op Dow, kun je maar beter een andere bakker gaan zoeken, want je krijgt geen brood meer. Tientallen, honderden leveranciers hebben een goede boterham verdiend en een toekomst kunnen opbouwen dankzij Dow; ik ben er daar een van geweest.

Des te meer zijn wij geschrokken van de documenten die plotseling op tafel zijn gekomen. Ik weet dat Dow ontzettend actief is --in feite heeft men wat dit betreft in Nederland een voorbeeldfunctie-- op het terrein van veiligheid, zorg voor het personeel, installaties enz. Daarom kwam de schok des te harder aan toen bleek dat er toch een achttal incidenten is geweest, waaruit gemakkelijk een ramp had kunnen voortvloeien. Nogmaals, ik woon er een kilometer vandaan. Men moet zich maar eens voorstellen hoe dit op je overkomt...

Nooit, nooit hebben wij enige hinder van Dow. Wij weten wanneer er gefakkeld wordt, wanneer er onderhoud wordt gepleegd. We worden keurig door Dow geïnformeerd en wij weten met het bedrijf te leven. In de zomer hebben wij te maken

met de landbouwvoertuigen en dagelijks zie je wel een vlammetje bij Dow. Als de wind in de richting van Hoek staat, hoor je wel eens wat door de intercom roepen enz. Wij zijn daar helemaal mee vertrouwd. Toen dit naar buiten kwam waren wij met z'n allen --ik mag wat dit betreft best collectief spreken--

De **voorzitter**. Mijnheer Robesin, het gaat allemaal van uw spreektijd af. Wilt u uw vragen stellen?

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. Dit gezegd hebbend, leg ik mevrouw Peijs de volgende vraag voor. Leg nou eens uit wat er precies is gebeurd, in 2006, in relatie met 2008. Over 2008 is door het college gezegd --toen kwam die justitiële inval-- : "Wij hebben geen enkele betrokkenheid bij dit incident". Daar hebben wij ons, met een aantal andere partijen, toch wel zorgen over gemaakt.

De heer **Beekman** (CU), Voorzitter. Mijn fractie verkrijgt graag een toelichting op de antwoorden die het college in 2008 gaf op de vragen van de CDA-fractie. In die antwoorden wordt gesteld dat de volksgezondheid en de veiligheid in de omgeving niet direct in gevaar zijn geweest als gevolg van de genoemde incidenten. Uit de berichtgeving van Omroep Zeeland en de NOS waarmee wij nu te maken hebben, komt een ander beeld naar voren.

Kan het college nogmaals aangeven op welke wijze de structurele controle op chemische bedrijven plaatsvindt? Wie draait er voor de kosten daarvan op?

Voorzitter. Zijn er ook andere bedrijven die op dit moment reden tot zorg geven vanwege hun omgang met veiligheidskwesaties? Zo ja, op welke wijze wordt hier dan tegen opgetreden?

Wat de informatievoorziening betreft heeft het college aangegeven dat het als gevolg van de kwestie Thermphos veel heeft geleerd. Inderdaad kan nu worden geconstateerd dat --wat de communicatie met de burgers betreft-- op de website precies wordt vermeld wat de onderzoeksresultaten zijn. Dat is goed en prettig. De bewoners kunnen op deze manier goed en snel informatie opvragen. Deze werkwijze is ook goed voor het bedrijf omdat het duidelijk kan maken hoe goed het bezig is, hoe serieus het de veiligheid neemt.

Ook is deze handelwijze goed voor de overheid. Immers, het gaat uiteindelijk om vertrouwen. De burger moet erop kunnen vertrouwen dat de overheid waakt over zijn veiligheid. Tegen die achtergrond is transparantie uitermate belangrijk. Wij leggen het college de vraag voor op welke wijze men dit ook in verband met andere chemische bedrijven wil realiseren.

Mevrouw **Peijs** (CdK). Voorzitter. De heer Bierens gaat in op de potentie inzake zware ongevallen. Men dient te bedenken dat, als de ene overheid in dit verband de andere overheid schrijft, er vaak sprake is van jargon, en dit heeft te maken met dat jargon. Natuurlijk had vooral dat ene incident kunnen uitgroeien tot iets vervelends, maar alle hulpdiensten zijn gewoon adequaat opgetreden. Het lijkt wel alsof wij ons dat bijna niet kunnen voorstellen, maar er is gewoon adequaat gehandeld. De hulpdiensten hebben de gifwolk "ingepakt" met een chemisch middel en dat is gewoon goed gegaan. Geen van de incidenten heeft geleid tot gevolgen buiten het terrein. Er is dus geen gevaar voor de volksgezondheid geweest. Er is niets buiten het terrein van Dow gekomen.

Zijn er nog meer incidenten geweest? Voorzitter, kijken wij naar de laatste jaren, dan blijkt dat bij Dow het beeld enorm is verbeterd. Er is destijds dan ook veel mankracht ingezet en druk op Dow uitgeoefend om zaken als onderhoud goed op orde te brengen, om zich te gedragen als het voorbeeldbedrijf waarover de heer Robesin heeft gesproken en om de echte Amerikaanse veiligheidscultuur terug te brengen. Wij zien nu dat het aantal incidenten zozeer is teruggelopen dat duidelijk is dat het zo is gegaan.

Zullen er nooit meer incidenten gebeuren? Voorzitter, er zullen altijd incidenten blijven waar mensen werken. Men moet niet denken dat men een risicoloos leven kan leiden. Gisteren heb ik voor Omroep Zeeland gesproken over het autobedrijf. In Zeeland hebben wij te maken met 31 verkeersdoden, maar ik heb nog niemand de vraag horen stellen of die auto nu zo langzamerhand niet eens moet worden afgeschaft. Zeeland is niet alleen een groen-blauwe oase. Wij hebben hier ook zware chemische industrie. Heel veel Zeeuwen werken daar met groot plezier, maar het is een bedrijvigheid die niet zonder risico's is en dat dienen wij ons te realiseren. Daarom maakt de Tweede Kamer wetgeving. Daarmee wordt gepoogd om de risico's zodanig in te perken dat er voor de volksgezondheid en de veiligheid van mensen geen gevaar optreedt.

Ik herhaal dat bijvoorbeeld de brandweer bij Dow adequaat heeft gewerkt. Waar de opgestelde voorschriften in Moerdijk niet hebben gewerkt, hebben ze bij Dow in 2005 en 2006 gewoon goed gewerkt. Dat is mijns inziens een groot verschil. Als een en ander niet goed had gewerkt, had er iets kunnen gebeuren en dan was de berichtgeving natuurlijk een andere geweest.

Voorzitter. In de huidige situatie reageren wij op elk incident en gaan wij na hoe ernstig het is. Er zijn incidenten en er zullen altijd incidenten blijven voorkomen. Echter, zolang er een voldoende toegerust veiligheidsapparaat is, komt een en ander

niet in de externe wereld, niet buiten het terrein van Dow, zodat er geen gevaar voor de volksgezondheid is.

Is de Veiligheidsregio Zeeland voldoende toegerust? Voorzitter. Onze twee beste veiligheidsmensen zijn eind oktober, begin november 2010 naar de Veiligheidsregio gegaan. Ik ben van oordeel dat daar grote stappen worden gezet. Volgens de inspectie is er ook nog wel wat te doen. Er komt een brief --ik had graag gezien dat de Staten haar al vandaag hadden ontvangen, maar ze is mij nog niet ter ondertekening voorgelegd-- waarin wordt aangegeven dat de gemeenten hun protocollen aanpassen, hetgeen betekent dat men moet weten wie men moet bellen als er wat gebeurt. Voorkomen moet worden dat er verwarring ontstaat omdat men het verkeerde 06-nummer heeft. Iemand bij de gemeente moet daar bijvoorbeeld elke maand even op letten en nagaan of wat dit betreft alles nog hetzelfde is. Op die manier kunnen en moeten de piketboekjes op orde worden gehouden.

Verder wijs ik erop dat onze Veiligheidsregio nog in opbouw is. Ik heb geen enkele reden om aan te nemen dat op er dit moment iets zou mankeren aan de alertheid of de rampbestrijdingsvoorbereiding. Samen met de inspectie openbare orde en veiligheid heb ik het toezicht op de Veiligheidsregio. Grote gaten kan ik niet vinden.

Voorzitter. Ik kan mij voorstellen dat de heer Robesin is geschrokken van de documenten die duiden op een mogelijke ramp. In 2005 en 2006 waren er incidenten bij Dow waarvan hier, in het provinciehuis, is gezegd --ik doel nu op de toenmalige gedeputeerde en de afdeling-- dat het wel raar was, zo'n aantal incidenten achter elkaar. Men vond het slordig, en soms was het erger dan slordig. Ze zijn dan ook echt op de nek van Dow gaan zitten. Ze hebben geprobeerd om de goede veiligheidscultuur weer terug te krijgen, tussen de oren van de mensen van Dow. Voor zover wij kunnen nagaan, is dat gewoon gelukt. Het gaat nu een stuk beter bij Dow dan in die tijd.

Wij moeten ons realiseren dat wij nu, in 2011, spreken over gebeurtenissen in 2005 en 2006. Gisteren was er op TV een mevrouw die zei: "De commissaris moet onmiddellijk gaan handhaven", maar je kunt nu eenmaal niet met terugwerkende kracht handhaven. Nogmaals, op dit moment gaat het bij Dow niet slecht. Ik zeg het voorzichtig, want morgen kan er iets gebeuren. Dat is nu eenmaal het risico bij dergelijke bedrijven. Tot nu toe is in elk geval het aantal incidenten sterk teruggelopen.

Voorzitter. Toen de vragen van de CDA-fractie kwamen, was het 2008. Wij zagen toen al dat het inmiddels een stuk beter ging bij Dow. Wat ga je dan doen? In 2005 en 2006 heeft de provincie

een en ander aangemeld bij het OM. Dat is zij verplicht. Ook Dow meldt alle incidenten. De meldbereidheid bij Dow is voorbeeldig. Er gebeuren geen dingen waarvan wij niets weten. Op datgene wat het OM vervolgens gaat doen met aangereikte gegevens --het is ook mogelijk dat men zelf nieuwe gegevens vindt-- hebben wij geen zicht. Echter, op zekere dag, op een dinsdagmorgen, kreeg ik om 07.00 uur het bericht dat er bij Dow 40 man zou binnenvallen. Op zich hebben wij daar geen "inmenging" in gehad. Of het OM toen meer informatie had dan wij, weten wij niet. Nogmaals, wij hadden de incidenten aangemeld en wat er vervolgens gebeurde, wisten wij niet. Ineens stonden al die mensen op de stoep. Wat die precies zochten, wisten wij niet. Wordt er gevraagd of wij hierbij enige betrokkenheid hebben gehad, dan is het antwoord "neen". Wij hebben onze plicht gedaan; wij hebben aangemeld. Wat er daarna gebeurt, is voor rekening van het OM. Van een inval wisten wij niets.

Op welke wijze vindt de controle met betrekking tot Dow plaats? Voorzitter. Er zijn twee uitgebreide controles per jaar. Het is gebruikelijk dat bedrijven eenmaal per jaar worden gecontroleerd. De Tweede Kamer en de minister zijn nu van oordeel dat grote bedrijven niet te veel lastig gevallen moeten worden met controles. Ik vraag mij af of, wanneer zij in maart over dit onderwerp een debat gaan voeren, ze dan nog weten dat ze dit hebben gezegd. Hoe dan ook, Dow is een zeer groot bedrijf en wij hebben ons het recht voorbehouden om het toch maar tweemaal per jaar te doen, mede gelet op de voorgeschiedenis.

Gevraagd is naar de kosten van de controles. Voorzitter, die zijn voor de hierbij betrokken overheden, dus de provincie. De heer Mans heeft in zijn rapport "De tijd is rijp" gesteld dat overwogen zou kunnen worden om de reguliere controles altijd voor rekening van de overheden te laten komen --het gaat immers om een echte overheidstaak-- maar om bij nalatigheid van een bedrijf de kosten van extra controles en toezicht te laten dragen door het bedrijf. Persoonlijk zou ik daarvan een voorstander zijn. Immers, deze werkwijze kan voor bedrijven een extra stimulans zijn. Dit zou landelijk geregeld moeten worden, maar inmiddels is dit voorstel een stille dood gestorven; ik vind deze optie nergens meer terug.

Voorzitter. Het onderwerp informatie is bijzonder belangrijk. Ik denk dat wij daar toch eens heel goed over moeten praten. Wij hebben Zembla en tweemaal de NOS gehad. Vraagt men mij wat nu afgelopen maandag de aanleiding was om met die uitzending te komen, dan sta ik hier met mijn mond vol tanden. Ik zou het niet weten. Ik doe het volgende voorstel. Laten wij nu, als Zeeland, het initiatief terugnemen. Wij zijn de overheidslaag die hierop toe dient te zien. Laten wij nu elke drie

maanden de handhavingssituatie in Zeeland bekijken, met alle feiten en ontwikkelingen op tafel.

Na Thermphos hebben wij gezegd: dit is niet goed. Mensen moeten kunnen weten in wat voor een provincie ze wonen. Nogmaals, Zeeland is niet alleen maar een groen-blauwe oase. In deze provincie hebben wij ook serieuze bedrijven en mensen hebben het recht om precies te weten wat daar gebeurt. Wij zullen de resultaten van inspecties, metingen enz. --alle gegevens die betrekking hebben op de veiligheid van deze bedrijven-- op de site zetten.

Ik stel voor dat wij elke drie maanden in de desbetreffende statencommissie voldoende tijd inruimen om met elkaar over de veiligheidssituatie bij de bedrijven te spreken. Op die manier kunnen verrassingen worden voorkomen, in de zin van: hoe kan het dat er vijf jaar geleden iets is gebeurd waarvan wij niets weten? Van belang is dat wij hier de agenda bepalen, en niet media in de Randstad die welke agenda dan ook nastreven; ik vermag ze niet te doorgronden. Op die manier kunnen wij bereiken dat wij dergelijke hypes niet meer hebben.

De heer **Robesin** (PvZ). U heeft het over de randstedelijke media, maar ook onze eigen omroep heeft hierover bericht, en wel op grond van eigen bevindingen.

Mevrouw **Peijs** (CdK). Inderdaad, naar aanleiding van...

Nogmaals, laten wij in Zeeland zelf de agenda hanteren en bepalen wat wij wanneer willen bespreken. Om je vijf jaar later druk te maken over datgene wat er in 2005 is gebeurd... Laten wij dat doen op het moment dat er iets aan de hand is. Dan kunnen wij tegen de mensen zeggen: dit is er gebeurd. Dan behoeven wij niet vijf jaar later in de stress te schieten.

De heer Harpe vraagt of wij het met hem eens zijn dat de afdelingen vergunningen en handhaving adequaat hebben gereageerd. Ja, voorzitter, dat ben ik zeer met hem eens. Zijn Staten en bevolking indertijd geïnformeerd over de bijna-ramp? Neen, dat is destijds niet gebeurd. Staten en bevolking zijn pas in 2008, naar aanleiding van gestelde vragen, geïnformeerd. Dat is nu precies wat wij helemaal anders gaan doen.

Werkt Dow thans binnen de huidige vergunningsvoorwaarden? Voorzitter, dat gebeurt nu veel beter dan destijds het geval was, maar incidenten zullen er altijd blijven. Laten wij elkaar niet voor het lapje houden: bij chemische bedrijven zullen er altijd incidenten voorkomen. Daarom zijn er regels, zodat daartegen kan worden opgetreden. Aangevoeld kan worden dat normen en regels zijn overschreden. Daarop moeten wij en ook de hulpdiensten zijn voorbereid. Zeeuwen zijn altijd erg nuchter. Welnu, laten wij ook hier nuchter

tegenover staan. Het zijn belangrijke bedrijven ten aanzien waarvan er goed moet worden gehandhaafd. Het zijn serieuze chemische bedrijven; het is geen kattenpies.

Wij moeten elkaar goed van ontwikkelingen, feiten en gegevens op de hoogte houden en daarvoor heb ik een voorstel gedaan. Ik stel voor dat wij een en ander eenmaal per drie maanden doornemen. Wat is er gebeurd? Is er op de juiste manier opgetreden? Bij deze werkwijze kunnen wij elkaar van kritiek voorzien, en dat is prima. Het heeft mijns inziens geen zin om dat vijf jaar later te doen. Laten wij maar meteen lik-op-stuk handelen.

De heer **Harpe** (GS). Voorzitter. Ik dank mevrouw Peijs voor haar duidelijke en uitvoerige beantwoording. Ik denk dat het een goede zaak is om informatie met betrekking tot vergunningverlening, handhaving enz. on line te hebben. De vraag is echter --ik realiseer mij dat deze vraag niet nu kan worden beantwoord-- over welke bedrijven wij het dan hebben en welke informatie openbaar kan worden gemaakt. Wat mij betreft mag het laatste maximaal gebeuren.

Verder vraag ik in dit verband ook aandacht voor de scheepvaart. Er komt immers nogal wat over de Westerschelde. Hoe gaan wij daar mee om? In het verleden is vaak gevraagd wat er allemaal langs de kade van Vlissingen komt. Ook waar het gaat om het in onze ogen "grootste geheime genootschap" van Zeeland, de kerncentrale, mag er best wat meer openbaarheid komen.

Voorzitter, mevrouw Peijs aarzelde even toen zij inging op de vraag of Dow wel binnen de huidige vergunningsvoorwaarden werkt. Ze beantwoordde die vraag niet met een volmondig "ja". Ik vind dat elk bedrijf, ook Dow, zich gewoon aan die voorwaarden moet houden. Er kan inderdaad altijd wat gebeuren, maar die vergunning moet voor 100% worden nageleefd. Ik verzoek mevrouw Peijs om hier nog even op in te gaan.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Laat duidelijk zijn dat Dow hier niet ter discussie staat. Dow is een bedrijf dat zeer belangrijk is voor Zeeland en de Zeeuwse werkgelegenheid, en zo hebben wij er meer. Ook staat niet ter discussie de vraag of er risico's zijn. Immers, die zijn er. De vraag is of die risico's aanvaardbaar en beheersbaar zijn.

Ik vind, voorzitter, dat mevrouw Peijs een en ander wat gemakkelijk afdoet door te spreken over "jargon". De brief van het hoofd milieuhandhaving liegt er niet om. Daarin wordt zwaar ingezet in de richting van het OM. Verder is er niet sprake van een enkel incident, maar van meerdere. Als hierop wordt gewezen, wordt er geen kritiek geuit op het optreden. Neen, dat was goed, maar de ernst van die incidenten was er en vervolgens rijst de vraag

hoe dergelijke incidenten in de toekomst kunnen worden voorkomen. Als ze zich niettemin voordoen, hoe wordt er dan mee omgegaan, ook in verband met de noodzakelijke informatie ten behoeve van de Staten en de bevolking?

Voorzitter. Mevrouw Peijs maakt een vergelijking met de verkeersdoden. Natuurlijk, elk slachtoffer in welke zin dan ook, is er een te veel. Echter, als zich een ramp voordoet, kunnen de gevolgen niet te overzien zijn, voor een belangrijk gebied.

Over de Veiligheidsregio heeft mevrouw Peijs gezegd dat er grote stappen worden gezet en dat er nog wel wat te doen valt. Tegelijkertijd geeft zij aan dat de protocollen nog niet op orde zijn. Voorzitter, de inzet moet zijn gericht op het voorkomen van ongevallen, maar als ze zich niettemin voordoen moet er natuurlijk adequaat worden gehandeld. Dan zijn protocollen heel belangrijk. Inderdaad moet je dan weten wie je moet bellen. Ik stel met verbazing vast dat dat kennelijk in sommige gemeenten nog niet in orde is. Gaat het college tegen deze achtergrond stappen zetten? Het is een kwestie van "nu doen". Bij wijze van spreken kan het vandaag nog gebeuren. Dit moet gewoon op orde zijn.

Voorts herinner ik aan mijn vraag over de gemeentelijke rampenplannen en de meer specifieke rampenbestrijdingsplannen. Heeft elke gemeente haar plannen nu op orde? Verder vraag ik mevrouw Peijs of naar haar oordeel de antwoorden op de genoemde CDA-vragen gelukkig gekozen zijn geweest. Onze conclusie is in elk geval dat het college in 2008 op een ongelukkige wijze heeft gereageerd op die vragen. Zien wij de documenten, dan denken wij dat men ook een heel ander antwoord had kunnen en moeten geven. Dat antwoord had kunnen bijdragen aan een goede informatieverstrekking. Daarmee had men Staten en bevolking duidelijk kunnen maken wat er was gebeurd en ook wat er niet was gebeurd.

Voorzitter. Wat het voorstel van mevrouw Peijs inzake een driemaandelijks overleg betreft, kan ik zeggen dat informatie goed is, maar dat ook bij deze opzet elke partij haar rol goed moet kunnen spelen. De rol van GS is gericht op vergunningverlening, toezicht en handhaven. Vervolgens moeten de Staten in staat worden gesteld om een en ander goed te controleren. Daarnaast moet de bevolking grondig op de hoogte worden gehouden. De vorm waarin wij de noodzakelijke informatie-uitwisseling gaan doen, is cruciaal. Immers, hierbij zijn ook bedrijfsgegevens aan de orde terwijl voorkomen moet worden dat er onnodig paniek wordt gezaaid. De discussie hoe dit precies in de toekomst moet worden gedaan, willen wij best eens voeren, maar dat behoeft niet vandaag te gebeuren.

De heer **Beekman** (CU), Voorzitter. Ik ben blij met de toezegging van mevrouw Peijs dat driemaandelijks over deze zaken zal worden gesproken. Dat geldt ook voor de toezegging dat de informatie ook voor de burgers gemakkelijk toegankelijk wordt gemaakt, via internet.

Voorts gaf de commissaris aan wat ooit door de commissie-Mans werd voorgesteld met betrekking tot de kosten van controles en toezicht. Dat voorstel is, zo heeft zij gezegd, inmiddels overleden. Moet dit inderdaad landelijk worden geregeld? Hebben wij niet zelf de mogelijkheid om dit op te nemen in eigen verordeningen?

De heer **Saman** (CDA). Voorzitter. Mijn fractie heeft schriftelijke vragen gesteld en is zeer benieuwd naar de beantwoording daarvan. Datgene wat nu naar voren is gekomen, maakt ons inziens duidelijk dat er een onbalans is tussen het antwoord dat in 2008 is gegeven en de informatie die toen beschikbaar was. Al eerder is verwezen naar de brief van het hoofd handhaving. Wij vinden het terecht dat nu de rol van Provinciale Staten nog eens nadrukkelijk wordt neergezet, in de sfeer van controlerend orgaan.

Mevrouw Peijs stelt voor om driemaandelijks informatie over deze zaken te verstrekken en daarover te discussiëren. Het lijkt mij goed om vooraf te bepalen om welke informatie het daarbij gaat. Kijken wij naar de documenten die op de NOS-site hebben gestaan, dan moet de conclusie zijn dat die uitermate ver gaan, tot en met de beantwoording van vragen door procesoperators. Als wij dergelijke kwesties ook allemaal zouden gaan bespreken, zou dat ons inziens wel erg ver gaan. Of men dan nog met het wezen van de zaak bezig is, is de vraag. Dat hierover elke drie maanden wordt gesproken, is prima maar wij moeten wel goed afspreken wat daarbij aan de orde komt.

De heer **Holtring** (PvdA). Voorzitter. Ik dank mevrouw Peijs voor haar duidelijke beantwoording, die ik een "bestuurlijk verhaal" zou willen noemen.

Verder constateer ik dat mevrouw Peijs heeft gesproken over een "hype" van de pers. Ik vind het teleurstellend dat zij op deze manier reageert op de berichtgeving in de media. Wij zijn van mening dat het van groot belang is dat de media over dergelijke zaken berichten. Mevrouw Peijs spreekt in feite zichzelf tegen door te stellen dat het om een hype gaat. Immers, haar oproep om driemaandelijks in de commissie over handhaving te praten, is een direct gevolg van de berichtgeving door de media. Daarmee wordt duidelijk dat het van belang is dat de media bestuurders kritisch blijven volgen.

Voorzitter. In bestuurlijke zin kan er van alles worden en zijn geregeld, maar uiteindelijk gaat het toch vooral om de veiligheidsbeleving door de

burgers. Het is die beleving die in de afgelopen maanden in het Zeeuwse een knauw heeft gekregen. Gesteld is al dat de communicatie over deze zaken beter moet. Wij hebben al voorstellen gedaan om hieraan samen met de DCMR iets te doen, en die oproep herhalen wij nu.

De veiligheidsbeleving gaat ook de bedrijven aan. Wij roepen het college op om aan dit aspect veel aandacht te geven, zodat de mensen weten wat er wanneer aan de hand is. Bij die werkwijze kan de veiligheid op een andere manier worden ervaren dan nu het geval is.

De heer **Segers** (SP). Voorzitter. Ook ik kom even terug op het voorstel van de heer Mans. Stel nu eens dat een en ander, overeenkomstig dit voorstel, inderdaad landelijk moet worden geregeld, is mevrouw Peijs dan bereid om op het landelijke niveau te pleiten voor het volgen van dit voorstel?

Mevrouw **Peijs** (CdK). Voorzitter. De heer Harpe heeft de suggestie gedaan om bij de informatievoorziening ook de scheepvaart op de Westerschelde te betrekken. Ik wijs erop dat wij wat dat betreft afhankelijk zijn van Rijkswaterstaat, het nautisch beheer. Ik weet verder niet of men niet al zelf de bedoelde informatie op de website zet. Ik zal nagaan wat op dit gebied tot de mogelijkheden behoort. Hoe dan ook, wij gaan heel veel informatie op de site zetten, als er inspecties zijn geweest, als er metingen zijn verricht enz. Het is duidelijk dat de kwestie Thermphos wat dit betreft echt een breekpunt is geweest voor de provinciale manier van werken.

Wat betreft de vraag of Dow nu binnen de vergunningsvoorwaarden werkt, heb ik niet gearzeld, zo kan ik de heer Harpe zeggen. Het gaat erom dat er altijd wel iets gebeurt. Wordt er gevraagd of er binnen de vergunningvoorwaarden wordt gewerkt, dan moet ik zeggen: niet elke dag. Zo is er in 2009 een scheur geweest in een afsluiter, was er een niet functionerende klep, is er een breekplaat bezweken enz. Natuurlijk moet dat allemaal eigenlijk niet, maar het gebeurt wel binnen een bedrijf met 24 fabrieken op een enkel terrein. Thuis valt ook wel eens het licht uit....

In grote lijnen wordt er inderdaad binnen de voorwaarden gewerkt, maar incidenten zijn er nu eenmaal. Vervolgens reageren wij op elk incident. Zo hebben wij in 2009 drie pijpleidinginspecties uitgevoerd. Er waren 115 meldingen van Dow over storingen, bijzondere bedrijfsomstandigheden, incidenten, spills, enz. Naar aanleiding daarvan zijn er twee formele waarschuwingen opgelegd. Kan ik tegen die achtergrond volmondig "ja" zeggen op de mij gestelde vraag? Het een kwestie van: een beetje wel, een beetje niet. Bij dergelijke grote chemische bedrijven komen dit soort incidenten

voor. Voor zover er sprake is van een aarzeling komt die voort uit de werkelijkheid.

De heer Bierens stelt dat Dow niet ter discussie staat. Nou ja, voorzitter, dat is het geval zolang Dow zich aan de regels houdt en adequaat met incidenten omgaat. De risico's moeten aanvaardbaar en beheersbaar zijn en daarvoor dienen goed functionerende hulpdiensten beschikbaar te zijn. Welnu, bij de situaties die tot nu toe aan de orde zijn geweest, zijn die diensten adequaat opgetreden. Ik vind dat een grote geruststelling.

Voorzitter. Inderdaad heeft de provincie zwaar ingezet ten opzichte van het OM, en ook ten opzichte van het bedrijf. In 2005 en in 2006 was er natuurlijk wel degelijk iets aan de hand. Ook nu zijn er incidenten, maar die hebben niet het patroon en de zwaarte van wat er toen gebeurde. In de jaren 2005 en 2006 heeft de afdeling handhaving zich echt afgevraagd wat er precies aan de hand was. Men is met de directie gaan praten om daar de veiligheidscultuur --behorend bij zo'n Amerikaans bedrijf, bij elk groot chemisch bedrijf-- weer tussen de oren te krijgen.

Voorzitter. Wat de opmerkingen over de "hype" betreft, herhaal ik dat ik niet heb begrepen wat nu afgelopen maandag de aanleiding was om hiermee te komen. Daarop heb ik gedoeld met mijn opmerking: "Laten wij het initiatief terugnemen". Wij moeten dat initiatief niet laten aan de NOS en andere media. Laten wij in Zeeland zelf grondig nagaan hoe het met onze bedrijven gaat. Komt er vervolgens een uitzending, dan kunnen wij zeggen: dat weten wij allang; het is al door de Staten besproken; het is geen nieuws; ook de mensen in Zeeland weten het want het heeft op de site gestaan. Als burgers naar aanleiding van de informatieverstrekking ongerust zijn, komen ze vanzelf bij ons terecht. Gebeurt er iets, dan kunnen wij de mensen erbij betrekken. Laten wij niet wachten totdat er weer zo'n uitzending komt.

Gisteren werd de vraag gesteld of deze kwestie het imago van Zeeland schaadt. Voorzitter, als je het gevoel hebt dat Zeeland een groenblauwe oase is --en verder niks-- kan het een verrassing voor je zijn dat er hier ook grote bedrijven zijn. Maar wij hebben ze, en ze zorgen voor heel veel brood op de plank. We leven hier met risico's en die moeten wij aanvaardbaar en beheersbaar houden.

Ik vind het volstrekt terecht dat gevraagd wordt wat de Veiligheidsregio doet. Aanstaande woensdag heb ik een gesprek met de voorzitter en bij die gelegenheid zullen de vragen die de laatste veertien dagen zijn gesteld, onder meer door de burgemeester van Vlissingen, aan de orde worden gesteld. Dat is onze taak. Wij gaan, als provincie, niet zelf de piketboekjes nakijken. Volgens de Wet op de veiligheidsregio's zijn wij verantwoordelijk

voor het toezicht. Blijkt het na verloop van tijd nog niet in orde te zijn, dan kunnen wij een aanwijzing geven. De protocollen zijn in orde, maar nagegaan moet worden of in de piketboekjes iedereen staat die in een bepaalde situatie moet worden opgebeld.

Voorzitter. De gemeentelijke rampenplannen zijn in het algemeen op orde. De meeste plannen zijn nog voor de overgang opgesteld. Daarnaast moeten gemeenten ook rampenbestrijdingsplannen hebben. Deze worden op het moment zoveel mogelijk geactualiseerd, maar niet totaal veranderd aangezien er ook nog een crisisplan komt. Al met al ziet het er niet verontrustend uit, maar wij moeten er wel goed op letten.

Wat het voorstel van de heer Mans betreft wijs ik erop dat wij niet zomaar zelf kunnen bepalen dat alle controle- en toezichtkosten worden verhaald op bedrijven. Overeenkomstig de suggestie van de heer Segers zal ik in Den Haag bepleiten dat er goed naar het voorstel van Mans wordt gekeken. In mijn ogen is dit een goede invalshoek. Het komt neer op een bijkomende straf voor het niet voldoen aan de regels en voor het zaaien van onrust in de omgeving.

Voorzitter. De heer Saman kan ik zeggen dat de vragen die destijds werden gesteld, eerder de strekking hadden dat wij te veel op de nek van Dow zaten dan dat wij dat te weinig zouden doen. Wij hebben die vragen beantwoord zonder onder stoelen of banken te steken dat het ernstige incidenten waren en dat wij daarin aanleiding zagen om het OM te waarschuwen. Ook hebben wij opgemerkt dat er sprake was van een serie van incidenten. Het werd echt een patroon en dat hebben wij de hierbij betrokken overheden en ook Dow zelf gemeld. Er zijn echt indringende gesprekken gevoerd met de directie van Dow om duidelijk te maken dat het zo niet kon.

De heer **Saman** (CDA). Voorzitter. Ik herhaal mijn opmerking dat met betrekking tot de driemaandelijke bespreking goede afspraken moeten worden gemaakt. Duidelijk moet zijn om welke informatie het daarbij gaat. Ik denk hierbij ook aan de mensen op de werkvloer die weten dat er vanuit het provinciehuis wordt meegekeken. De vraag is hoe gedetailleerd wij over deze zaken gaan spreken.

Mevrouw **Peijs** (CdK). Inderdaad weten de mensen op de werkvloer dat wij meekijken en dat --als zich incidenten voordoen-- er altijd actie op wordt ondernomen. En zo hoort het ook. Ik stel voor dat wij in de commissie nagaan hoe wij hier het beste mee om kunnen gaan, hoe wij een en ander kunnen presenteren enz. Het is heel goed mogelijk dat de Staten na drie maanden zeggen: dit is voor ons geen aanleiding om er discussie over te hebben. Hoe dan ook, ik wil dit wel graag aanreiken

zodat er geen verrassingen meer zijn en wij bij de volgende uitzending kunnen zeggen: wij wisten er alles van.

23. Vragen van het lid Harpe over de broosheid van de Zeeuwse infrastructuur, naar aanleiding van de problematiek rond de Vlaketunnel

De heer **Harpe** (GS). Voorzitter. De geschiedenis van de Vlaketunnel heeft ons geleerd dat de Zeeuwse infrastructuur nogal broos kan zijn. Met de gelijktijdige afsluiting van de Westerscheldetunnel is de enige ontsnappingsweg vanuit de Bevelanden/Walcheren nog de Zeelandbrug. Hoe verhoudt dit zich tot een eventuele calamiteit bij Borssele of Dow? Hoe zit het met de rampenplannen die hiervoor van belang kunnen zijn? Gaat men in deze plannen sowieso uit van een scenario waarbij twee van de drie ontsnappingswegen kunnen zijn afgesloten? Of moeten de inwoners van Walcheren en de Bevelanden dan maar zien hoe zij hun hachje redden?

Mevrouw **Peijs** (CdK). Voorzitter. Ik begrijp nu dat door de fractie van GroenLinks wordt gepleit voor het aanleggen van een nieuwe snelweg... In elk geval vergeet de heer Harpe een weg, en dat is de N57, over de dammen. Natuurlijk is die route er ook nog.

De politie en de hulpdiensten weten --er is in alle plannen rekening mee gehouden-- dat er altijd een way out moet zijn voor de mensen die het aangaat. Als er een ramp of calamiteit plaatsvindt worden allereerst de routes bepaald voor het verkeer. Overigens, waar de heer Harpe in dit verband Dow noemt, neem ik toch aan dat --als er daar iets gebeurt-- de mensen naar Vlaanderen zullen gaan. Ik zou in een dergelijke situatie niet kiezen voor de Westerscheldetunnel.

De heer **Harpe** (GS). Ons gaat het om de vraag of een en ander goed is geregeld in de rampenplannen.

Mevrouw **Peijs** (CdK). Dat is het geval.

Voorzitter: mevrouw Peijs

24. Vragen van het lid Babijn over het experiment gratis openbaar vervoer Schouwen-Duiveland

De heer **Babijn** (CDA), Voorzitter, collega's. Mijn fractie dankt het college voor de beantwoording van de vragen ex artikel 44 inzake dit experiment. Onder meer is gevraagd welke stappen het college zou willen zetten om dit experiment tijdig bij te stellen, zodat het --mogelijk in gewijzigde vorm-- kan worden voortgezet. Mijn fractie gelooft niet in gratis OV. Iemand moet dit toch betalen. De bedoelde vraag is uitvoerig beantwoord, waarbij onder meer is gesteld dat door provincie en gemeente is afgesproken dat voortzetting van het project voor rekening van de gemeente komt. De financiering zou moeten worden gerealiseerd door middel van besparing op de inzet ten behoeven van WMO-vervoer. Niettemin is door de gemeente besloten om het experiment per 1 januari stop te zetten. In het desbetreffende antwoord wordt gesteld dat --al besluit de gemeente dat het gratis vervoer voor ouderen definitief verleden tijd is-- deze proef informatie heeft opgeleverd die van belang is voor voortzetting in een financieel afgeslankte vorm.

Voorzitter. Is het college op de hoogte van de inhoud van de beantwoording van de vragen die door de CDA-gemeenteraadsfractie zijn gesteld? Zo ja, welke afspraken heeft het college al met Schouwen-Duiveland gemaakt als het experiment inderdaad zulke bruikbare informatie heeft opgeleverd, van belang voor voortzetting in een financieel afgeslankte vorm? Is de conclusie juist dat, na beëindiging van het experiment, met betrekking tot de subsidie van de provincie voor de periode daarna geen bindende afspraken kunnen worden gemaakt met de gemeente? Als de kosten geheel voor rekening van de gemeente komen, waarom dan subsidie verlenen? Loopt het experiment inzake gratis OV voor 65-plussers in Zeeuws-Vlaanderen niet eenzelfde risico wanneer de bijdrage van de provincie stopt?

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Ik heb de bedoelde vragen voor mij. Dat geldt ook voor de antwoorden van het college van B&W van Schouwen-Duiveland, die ongeveer hetzelfde zijn als de antwoorden die ik zal geven.

Welke afspraken heeft het college gemaakt? Voorzitter, in de brief betreffende dit experiment van 30 juni 2009, opgesteld met Ad Verseput, wordt onder meer gesteld dat de desbetreffende pas geldig is tot en met 31 december 2010. Men wist dit dus in 2009, bij het overhandigen van de pas. Ons ging het er onder meer om dat zou worden nagegaan of een experiment met ondernemers, gemeente en provincie zou leiden tot een aantrekkelijk aanbod voor ondernemers. Voor ons

was hierbij vooral de vraag van belang: kan het WMO-vervoer niet worden gekoppeld aan het OV? Kan op die manier niet een belangrijke winst worden behaald? Welnu, dat onderzoek is er geweest. Daarmee zat onze taak erop. Wij hadden een duidelijke afspraak gemaakt die reikte tot en met 31 december 2010, en dan was het over.

De gemeente kan nu verder gaan, eventueel met de ondernemers. Ik weet dat men bezig is om de Schouwen-Duiveland-pas te verbreden en van andere mogelijkheden te voorzien. Hoe dan ook, dit is nu een verantwoordelijkheid van de gemeente. Het college weet nu wat dit kan opleveren. Wij zijn bezig met het ontwikkelen van een nieuwe visie op het OV, gekoppeld aan het WMO-vervoer en mogelijk ook aan het AWBZ-vervoer. Op dat terrein willen wij een slag maken. Tegen die achtergrond is wat ons betreft de opdracht uitgevoerd. Wij gebruiken de resultaten van het experiment als input voor het toekomstig OV-beleid, te voeren na 2014, wanneer alle concessies opnieuw worden uitgegeven.

Voorzitter. Wat betreft het experiment voor de 65-plussers in Zeeuws-Vlaanderen hebben wij met de drie wethouders afspraken gemaakt over de verdeling van de gelden. Tot 1 maart wordt bekeken hoe dit loopt. In de brief aan de inwoners is aangegeven hoe lang een ander geldig is. Op dit moment is men doende met een evaluatie. Deze week hebben de drie gemeenten ambtelijk overleg gehad, dat heeft geleid tot het advies: laat dit nog een jaar doorgaan, gelet op de resultaten. Welnu, wij wachten af wat daar in bestuurlijke zin uitkomt. Vervolgens kunnen college en Staten beslissen of zij hiermee verder willen gaan.

De heer **Babijn** (CDA), Voorzitter. Is het nou niet een beetje gek dat wij experimenten mogelijk maken, zowel op Schouwen-Duiveland als in Zeeuws-Vlaanderen, en dat de mensen daarna gewoon weer moeten gaan betalen? Waarom is er niet op tijd besloten om hiermee in afgeslankte vorm door te gaan, bijvoorbeeld door de mensen een bepaalde bijdrage te laten betalen? Mijns inziens zou dat logischer zijn geweest. Eerst laat je de mensen betalen, dan maak je het gratis en daarna moeten ze weer betalen. Misschien wordt er over drie maanden gezegd: laten de mensen een kleine bijdrage betalen, dan kan het experiment worden voortgezet. Een dergelijke werkwijze is voor de burger niet duidelijk.

Zijn de gemeenten in Zeeuws-Vlaanderen bereid om in de buidel te tasten, zodat daar het experiment zonder subsidie van de provincie kan worden voortgezet? In hoeverre zijn er wat dat betreft toezeggingen verkregen?

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Wij moesten een experiment doen om verder te komen

in ons denken over het OV. Zo'n experiment moet vervolgens praktisch worden uitgevoerd en men moet er eerlijk over zijn. Welnu, het staat gewoon in de brieven die op Schouwen en in Zeeuws-Vlaanderen zijn uitgegaan. Wij hebben het experiment nodig om na te gaan om welke aantallen het gaat, welke optie succesvol kan zijn enz. Daarbij is het oog gericht op 2014 en op een enkele concessie, samen met de gemeenten. Als de gemeenten na afloop van het experiment verder willen gaan, gaan ze verder, maar dat is dan aan hen. Daar ga ik niet over.

De heer **Babijn** (CDA), Moet de conclusie niet zijn dat een en ander op Schouwen-Duiveland is mislukt en dat men in Zeeuws-Vlaanderen hetzelfde risico loopt wanneer de gemeenten de zaak niet voortzetten?

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Wij hebben onder meer gekeken naar het aspect eenzaamheid. Komen ouderen meer naar buiten als het vervoer gratis is? Wat Schouwen betreft duiden de uitkomsten erop dat het werkt, maar de vraag is of het genoegzaam werkt. Ik hoor dat er in Zeeuws-Vlaanderen nog meer gebruik van wordt gemaakt. Wij moeten nagaan wat de achtergronden van dergelijke feiten zijn om vervolgens, samen met de gemeenten, nieuw beleid te ontwikkelen. Op die manier kan worden bepaald wat wij uiteindelijk in de nieuwe concessies zullen zetten.

25. Vragen van het lid Robesin over de commissie-Hedwigepolder

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. Graag verneem ik van gedeputeerde Hamelink wat zijn positie is in het zogeheten driemanschap dat kennelijk voor de Hedwigepolder in het leven is geroepen. Maakt hij hiervan deel uit als gedeputeerde, of anderszins? Hoe gaat het verder als hij er straks geen gedeputeerde meer is? Ik wijs erop dat de ChristenUnie voor ontpolderen is; dat is nooit anders geweest. Daarentegen wil de heer Bleker heel nadrukkelijk ontpolderingen vermijden. Wij geloven erin dat hij die lijn wil doorzetten. Hoe staat de gedeputeerde nu in deze commissie en hoe gaat het verder als hij straks geen gedeputeerde meer is?

De heer **Hamelink** (GS). Voorzitter. De positie waarop de heer Robesin doelt, is als volgt. De staatssecretaris heeft een stuurgroep in gesteld in verband met de opdracht die in het regeerakkoord staat om een alternatief te vinden voor het ontpolderen van de Hedwigepolder. Deze groep

bestaat uit vertegenwoordigers van het ministerie, de provincie Zeeland (de gedeputeerde) en het waterschap Scheldestromen (de dijkgraaf). Ik zit daar dus niet in op grond van een bepaalde politieke opvatting maar als vertegenwoordiger van de provincie.

De groep dient te zoeken naar een andere oplossing, zodanig dat ontpolderen kan worden voorkomen. Men kan ervan op aan dat ik deze opdracht met alle inzet die daarvoor nodig is, zal trachten uit te voeren. De stellingname die de heer Robesin kiest ten aanzien van de politieke partij waarvan ik lid ben, laat ik voor wat die is. Het gaat er nu om dat wij als provincie Zeeland mede invloed uitoefenen op dit proces.

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor zijn uitleg. Als hij zich precies zo opstelt als de heer Bleker, ben ik dik tevreden.

De heer **Hamelink** (GS). Daar neem ik kennis van.

26. Vragen van het lid Robesin over het vossenprobleem.

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. Ik neem aan dat de situatie in en rondom Zuiddorpe bekend is. Gisteravond ben ik in verband daarmee weer gebeld: drie huiskatten waren doodgebeten. Inmiddels zijn er ongeveer 135 dieren doodgebeten. Graag hoor ik van het college of het iets gaat doen met mijn dringende oproep van 26 januari om nu echt in te grijpen, en toe te staan dat scherpe maatregelen worden genomen. Daarmee doel ik ook op het 's nachts jacht maken op vossen met gebruik van lichtbakken.

De heer **Hamelink** (GS). Voorzitter. Het is ook het college niet ontgaan wat zich rondom Zuiddorpe afspeelt. Het vorige jaar heeft de heer Robesin vragen over hetzelfde onderwerp gesteld.

In algemene zin is jacht op vossen mogelijk. Echter, alleen wanneer preventieve maatregelen onvoldoende blijken te zijn en ook de jacht onvoldoende resultaat oplevert, kan er een grond zijn voor het toepassen van jacht 's nachts, met kunstlicht. Op dit moment is er van die situatie geen sprake. Er ligt ook geen concrete aanvraag voor deze optie.

Deze winter heb ik overleg gehad met de faunabeheereenheid die hierover gaat. Op dat moment was er naar de mening van deze eenheid geen aanleiding om tot een andere inzet te komen. Naar aanleiding van de gebeurtenissen van de afgelopen week heb ik contact gezocht met de voorzitter van de genoemde eenheid, en hem

verzocht om zich opnieuw te bezinnen op de mogelijkheid van scherpere maatregelen. Ik moet hieraan toevoegen dat niet al te gemakkelijk moet worden gedacht over het schieten bij nacht, met behulp van kunstlicht. Immers, die werkwijze kan gevaar met zich meebrengen. Hiermee moet zeer behoedzaam worden omgegaan.

Gelet op datgene wat hier en daar in de publiciteit rondzingt, onderstreep ik dat het niet zo is dat de door de heer Robesin bepleite werkwijze in geheel Nederland wordt toegepast. Het wordt echt alleen onder zeer specifieke omstandigheden zo gedaan. Het is nu aan de faunabeheereenheid om duidelijk te maken of wel of niet sprake is van dergelijke omstandigheden. Op basis daarvan kunnen wij dan vervolgens handelen.

De heer **Hageman** (PvZ). Er worden toch regelmatig, bijna maandelijks, tellingen uitgevoerd? Ik neem aan dat u die gegevens heeft.

De heer **Hamelink** (GS). Jaarlijks worden tellingen uitgevoerd. Dat wordt ook vermeld in het Faunabeheerplan. Wij hebben er een beeld van. Echter, niet alleen de aantallen zijn van belang. Het gaat ook om de overlast en de consequenties, verbonden aan het gedrag van vossen. Nogmaals, een en ander is onderwerp van discussie binnen de faunabeheereenheid.

De heer **Robesin** (PvZ). Is het u bekend dat de provincie Utrecht wel toestaat dat, wanneer er sprake is van een vossenplaag, er 's nachts met gebruikmaking van kunstlicht wordt afgeschoten?

De heer **Hamelink** (GS). Het is mij bekend dat die situatie in Utrecht aanwezig is. Ook in Limburg is dat het geval, maar het zijn toch specifieke omstandigheden geweest die, na het maken van een afweging, hebben geleid tot het treffen van deze maatregel.

De heer **Robesin** (PvZ). Maar ook in Zuiddorpe heeft men te maken met "specifieke omstandigheden". Als er 130 dieren doodgebeten worden, allerlei soorten, is dat niet niks. Bovendien kan het nog erger. U kunt wel zeggen dat het risico is dat er 's nachts bij het afschieten ongelukken gebeuren, maar wat er nu gebeurt, is natuurlijk ook niet normaal.

De **voorzitter**. Ik constateer, mijnheer Robesin, dat u geen vragen meer stelt. Wellicht komt het college met maatregelen waardoor de overlast wordt verminderd. Ik meen dat de discussie over dit onderwerp kan worden afgesloten.

27. Vragen van het lid Evertz over de Vlissingse bootlieden

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. Het Vlissingse bootliedenconflict houdt velen bezig, en dat geldt ook voor mijn fractie. De rechter heeft gisteren in kort geding uitgesproken dat de bootlieden geen recht op loon hebben en dat slechts een onafhankelijke bemiddelaar partijen nader tot elkaar kan brengen. Ook de bootlieden zelf voelen zich genoodzaakt om een andere uitweg te zoeken uit dit conflict. Zij hebben een investeerder gevonden. Samen met hem willen zij een tweede bootliedenbedrijf gaan starten. Op deze manier kunnen zij in de toekomst hun beroep blijven uitoefenen.

Voor het starten van een bootliedenbedrijf is erkenning door Zeeland Seaports (ZSP) noodzakelijk. ZSP heeft afgelopen weekend, bij monde van de heer Van 't Hart, voor de microfoon van Omroep Zeeland zeer terughoudend gereageerd op het initiatief, gericht op een tweede bedrijf. Naar zijn zeggen zouden veiligheid en continuïteit in het geding kunnen komen als een tweede bootliedenbedrijf aan de Vlissingse kant van de haven actief zou worden. Echter, onduidelijk is waarop ZSP dit baseert. De actievoerende bootlieden hebben immers al jaren ervaring met dit werk.

Voorzitter. De provincie Zeeland is aandeelhouder van ZSP. In verband daarmee leggen wij het college de volgende vragen voor. Is het college op de hoogte van het initiatief van de actievoerende bootlieden om samen met een investeerder een nieuw bootliedenbedrijf te gaan starten? Hoe staat het college tegenover dit initiatief, gelet op de omstandigheden waaronder dit tot stand is gekomen? Als het nieuwe bedrijf voldoet aan alle voorwaarden en voorschriften die aan een bootliedenbedrijf worden gesteld en ZSP de indruk blijft wekken niet te willen meewerken aan snelle erkenning van het nieuwe bedrijf, welke rol gaat het college dan als aandeelhouder spelen in verband met het erkennen van het nieuwe bootliedenbedrijf?

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. Het college van GS is, via ZSP, inderdaad op de hoogte van het genoemde initiatief. Het college is van oordeel dat het eenieder vrijstaat om een dergelijke aanvraag in te dienen. Dit staat los van de omstandigheden. Echter, het is wel de vraag of er in onze havens voldoende werk is voor twee bootliedenbedrijven. Nogmaals, het staat eenieder vrij om een aanvraag in te dienen. Dat kunnen wij niet tegenhouden.

Voorzitter. Ik denk niet dat ZSP zich zo terughoudend opstelt tegenover dit initiatief. Men

zal elke aanvraag op gelijke wijze moeten behandelen, mede gelet op de desbetreffende richtlijn die in de EU geldt. Daar zal men niet onderuit kunnen komen. Voorts wijs ik erop dat het verlenen van de bedoelde erkenning een bevoegdheid is van de havenmeester van ZSP. Het is zijn eigenstandige bevoegdheid, zoals geregeld in de Havenbeheersverordening. Wij wachten af hoe de havenmeester hiermee omgaat. Vooralsnog ziet het college geen redenen om in dezen initiatieven te nemen.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Heeft het college --gesteld dat het nieuwe bedrijf aan alle voorwaarden voldoet-- als aandeelhouder van ZSP de mogelijkheid om wat druk op deze ketel te zetten? Ook in het kader van de marktwerking, waarvoor altijd door het CDA wordt gepleit, is het van belang een tweede bootliedenbedrijf te laten ontstaan.

De heer **Heijning** (VVD). Voorzitter. Ongeveer vijf weken geleden hebben de Staten ZSP verzelfstandigd. Het lijkt mij bijzonder verstandig om daar nu aan vast te houden en ons niet met van alles en nog wat te gaan bemoeien. Het gaat hier om een arbeidsconflict en een initiatief om een nieuw bedrijf op te richten; het zijn zaken waar Provinciale Staten helemaal niet over gaan. Ons inziens moeten wij ons hier verre van houden.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Ik dacht dat u zo voor marktwerking was...

Mevrouw **Colijn-Ventevogel** (SP). Voorzitter. De gedeputeerde geeft aan dat hij over deze kwestie contact heeft gehad met ZSP. Heeft hij ook contact gehad met de bootlieden zelf?

De heer **Van Beveren** (GS). Voorzitter. De heer Heijning merkt terecht op dat wij nu aandeelhouder zijn. Het zou wel heel raar zijn wanneer het college van GS rechtstreeks met de bootlieden contact zou opnemen. Dat kan beslist niet in het kader van de governance. Wij moeten toezicht houden en die taak zullen wij zeker goed uitvoeren; daar kan men van op aan. Juist daarom heb ik regelmatig contact met ZSP.

Ik mag nu, namens het college van GS, als aandeelhouder fungeren. Dat doe ik niet als CDA'er, maar in mijn hoedanigheid als gedeputeerde. Het maakt tegen die achtergrond niet uit welke partij wel of niet voor marktwerking is. Dit werk wordt professioneel gedaan, en niet namens een partij.

Verder onderstreep ik dat, als gevolg van concurrentie in een zo kleine, gespecialiseerde markt, de veiligheid in het havengebied absoluut niet in gevaar mag komen. Daar zullen wij, als toezichthouder, zeker op letten.

Mijns inziens is ZSP nu zorgvuldig met deze kwestie bezig. Wij zullen een en ander goed toetsen en grijpen niet al vooraf in.

28. Vragen van het lid Bouterse over het bestuurskrachtonderzoek

De heer **Bouterse** (SZ). Voorzitter. Op 22 juni 2010 hebben GS besloten tot het laten uitvoeren van een bestuurskrachtonderzoek. Op 1 oktober 2010 is door PS, als kadersteller, de selectie van de te onderzoeken provinciale opgaven, het zogenaamde Opgavenprofiel, vastgesteld. Het gaat er hierbij om, een goed beeld te krijgen van de kwaliteit van het eigen functioneren. Het betreft het functioneren van het bestuur en de ambtelijke organisatie, maar ook de rol van Provinciale Staten wordt meegenomen.

Voorzitter. Ik vind dit een prima zaak: kritisch naar jezelf kijken, daaruit lering trekken en het in de toekomst (nog) beter doen. Hierbij hoort ook een planning en daarover gaan de vragen die ik het college voorleg.

Hoe staat het met de oplevering van de rapportage? Deze is voorzien in februari, dus deze maand. Wordt deze planning gehaald? Hoe denkt het college om te gaan met deze rapportage? Wordt het stuk aangeboden aan de huidige Staten omdat het gaat om hun functioneren? Wat de fractie van Sociaal Zeeland betreft wordt deze rapportage in de volgende statenvergadering besproken. Is het college voornemens deze werkwijze te volgen?

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. De rapportage wordt aanstaande dinsdag door de voorzitter van de visitatiecommissie aan het college aangeboden, waarna het stuk aan de Staten zal worden toegezonden. Het voorstel om de rapportage in de eerstvolgende statenvergadering te behandelen, lijkt mij heel verstandig. Immers, het gaat over de huidige Staten. Bovendien kunnen wij het gemakkelijke halen. De volgende week is er een persconferentie en zullen wij er het een en ander over zeggen, maar wij moeten eerst goed bestuderen wat er staat.

De heer **Bergen** (CDA). Is het mogelijk om de rapportage eerst aan de commissie BFZ voor te leggen, zodat het stuk door haar kan worden besproken?

De heer **Van Heukelom** (GS). Als u dat wil... Wie ben ik?

De heer **Bergen** (CDA). Dat zou op 16 februari kunnen.

De **voorzitter**. Maar u krijgt het stuk aanstaande dinsdag al. Heeft u dat niet liever?

De heer **Bergen** (CDA), Moet de behandeling in de Staten niet eerst in de commissie worden voorbereid?

De **voorzitter**. Dat bepaalt u zelf.

De heer **Van Heukelom** (GS). Het kan allemaal.

De heer **Van Zandbrink** (PvdA). Dit is inderdaad geen zaak van het college. Dat bepalen de Staten zelf.

De heer **Bergen** (CDA), Ik stel het voor, en als de andere fracties er een mening over hebben, hoor ik het graag.

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. Ik ondersteun het voorstel van de heer Bergen.

De **voorzitter**. Maar wil men hierover een gesprek hebben met GS of onder elkaar?

De heer **Holtring** (PvdA). Onder elkaar.

De **voorzitter**. Dat is wel handig om te weten... De rapportage gaat naar de commissie.

De heer **Van Oostenbrugge** (SGP). Ook mijn fractie is voor die werkwijze, maar als wij dit stuk de tiende maart in de Staten behandelen en daarbij terugkijken, zijn inmiddels wel nieuwe Staten gekozen. Dat maakt mijns inziens deze bespreking op de tiende maart niet eenvoudig. Laat ik het zo maar formuleren.

De heer **Holtring** (PvdA). Voorzitter. Wij gaan het met elkaar bespreken en bekijken welke conclusies moeten worden getrokken. Vervolgens geven wij de nieuwe Staten aanbevelingen mee. Zo simpel is het.

29. Vragen van het lid Van der Maas over de verkeersproblemen bij de Braakmanweg

De heer **Van der Maas** (SGP). Voorzitter. Wij vragen aandacht voor de dagelijkse files bij de Braakman, Terneuzen. Daar doen zich elke dag opstoppingen voor bij kruisingen en rotondes, zulks in verband met het onttrekken van de Braakmanweg aan het verkeer. Hierdoor dient veel verkeer, vooral werknemers van Dow, om te rijden en komt de boel vast te staan. Dit levert onveilige

situaties op en veel verkeershinder, niet alleen voor de genoemde werknemers maar natuurlijk ook voor andere weggebruikers.

Wij hebben van de gedeputeerde begrepen dat er wel wat actie wordt of al is ondernomen, maar mijn fractie verneemt graag expliciet welke acties afgesproken zijn om dit knelpunt op te lossen. De vraag is of de getroffen en de nog te treffen maatregelen echt afdoende zijn. Overigens, het gaat om een tijdelijke situatie, totdat de N61 is verbreed.

De heer **Van Waveren** (GS). Voorzitter. Bij de voorbereiding van deze statenvergadering door het college, hedenmorgen, was ons nog niet meegedeeld dat deze vragen zouden worden gesteld. Ongeveer tien minuten geleden is collega Van Beveren vertrokken in verband met een dringende vergadering buitenshuis. Hij heeft mij enkele aanwijzingen gegeven in verband met een nog aan de orde te stellen motie vreemd aan de orde van de dag. Op de nu gestelde vraag ben ik niet voorbereid.

Niettemin kan ik zeggen dat ik weet dat collega Van Beveren inmiddels een onderzoek in gang heeft gezet om deze kwestie goed in beeld te krijgen. Ik verzeker de vragensteller dat de Staten binnen een week schriftelijk worden geïnformeerd over de acties die door hem zijn ondernomen. Meer kan ik hierover nu niet zeggen.

De heer **Van der Maas** (SGP). Voorzitter. Wij zijn heel content dat hierover binnen een week duidelijkheid wordt geboden. Wij wachten de nadere informatie af. Dank voor de gedane toezegging.

De heer **Hageman** (PvZ). Voorzitter. Verwijzend naar datgene wat de heer Harpe eerder heeft gezegd over mogelijke verkeers- en veiligheidsproblemen bij rampen, onderstreep ik dat het verkeer hier echt vaststaat wanneer zich een ramp voordoet. Ik rijd hier elke dag en zie dan dat de situatie zeer, zeer gevaarlijk is.

De heer **Van Waveren** (GS). Dat is dan ook de reden waarom ik toezeg dat er binnen een week duidelijkheid komt. Inderdaad moeten dergelijke situaties niet te lang duren.

De heer **Hageman** (PvZ). De brug staat nogal eens open, soms al heel vroeg. Als de brug een half uur langer dicht zou zijn, zou men daarmee al veel problemen oplossen. Er zijn heel wat mensen die nu over de sluisen rijden. Dat levert zeer gevaarlijke situaties op. Je kunt erop wachten dat daar een zwaar ongeval plaatsvindt.

De heer **Van Waveren** (GS). Ook dat aspect nemen wij mee.

30. Vragen van het lid Lijmbach over de Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

De heer **Lijmbach** (CDA). Voorzitter. Deze week hebben wij over dit onderwerp schriftelijke vragen gesteld met het verzoek om daarop, zo mogelijk, vandaag een reactie te geven, zulks naar aanleiding van de andere benadering die het kabinet hiervoor heeft gekozen. De vraag rijst welke consequenties hieraan voor Zeeland verbonden zijn.

De heer **Hamelink** (GS). Voorzitter. Ik zal proberen om hierop kort in te gaan, maar hieraan is een heel verhaal verbonden.

De vragen van de CDA-fractie zijn toegespitst op de nog in te vullen 1352 hectare. Hoe gaat het college hiermee om? Moet hier geen punt achter worden gezet? Voorzitter. Het hele ILG-programma, waarvan de EHS een onderdeel is, staat op dit moment zwaar ter discussie. Het gaat hierbij ook over plattelandsontwikkeling, grondgebonden landbouw, kavelruilproces, wateropaven van waterschappen, recreatie, nationale landschappen, nationale parken, Stichting Landschapsbeheer Zeeland enz. Kortom, als het ILG-programma ter discussie komt te staan, heeft dat vergaande consequenties. Die discussie gaat niet alleen over de vraag: ga je de grond die je nu in bezit hebt, wel of niet inrichten?

Sinds 20 oktober 2009 --toen kregen wij een brief van de al eerder genoemde heer Bleker-- is deze zaak stilgezet. Er worden geen nieuwe verplichtingen meer aangegaan, maar ook betekent dit dat gebiedsprocessen worden stilgelegd. Organisaties die op subsidies rekenen, komen in onzekerheid te verkeren. Inmiddels hebben de provincies hierover een aantal keren overleg gehad met de heer Bleker, en is gebleken dat de financiële positie met betrekking tot het ILG-programma er desastreus uitziet. De rijksbezuinigingen die op dit programma worden losgelaten, hebben zeer forse consequenties.

Deze gevolgen worden nu in kaart gebracht, zowel op provinciaal als op landelijk niveau. Daarnaast wordt nader overleg gevoerd met de staatssecretaris. In formele zin bestaan er nog altijd bestuursovereenkomsten tussen provincies en Rijk, maar de staatssecretaris wil ze openbreken, zulks met het oog op decentralisatie van ILG naar de provincies. Echter, zo'n decentralisatie zonder geld --of, nog erger, met een tekort-- is uiteraard geen aantrekkelijk perspectief. De provincies hebben

gesteld dat er op een dergelijke manier niet kan worden gedecentraliseerd.

Het overleg wordt voortgezet. Ook is er overleg met de maatschappelijke partijen, vertegenwoordigd in de Provinciale Commissie Groene Ruimte. De lijn die daarbij met name door de ZLTO is neergezet, onderschreven door de recreatiesector en natuurorganisaties, komt neer op: maak in elk geval datgene af waarmee je begonnen bent. Ga nou niet in bijvoorbeeld Schouwen-Oost stukken grond braak laten liggen. Ze zijn in een dergelijk geïsoleerd gebied niet meer geschikt voor landbouw. Maak af wat je begonnen bent; dat is de lijn die door de genoemde commissie is geadviseerd.

Het college moet zich hierover nog uitspreken. Over ruim een week wordt aan het college een nota voorgelegd, waarin deze koers uiteen wordt gezet. Vervolgens worden de Staten geïnformeerd waar het gaat om de wijze waarop naar het inzicht van het college het vervolgproces vorm kan worden gegeven. Naast de ambitie om plannen af te ronden, hoort natuurlijk het al dan niet beschikbaar hebben van voldoende middelen. Dat is een aspect dat op het moment wordt onderzocht. Het is tegen deze achtergrond dat een antwoord moet worden gegeven op de vraag van de CDA-fractie: hoe gaat men om met de resterende gronden?

De heer **Hageman** (PvZ). Voorzitter. Er zijn veel strategische grondaankopen geweest voor dit doel. Die gronden hebben een bepaalde boekwaarde. Kunnen ook de gevolgen van de hogere boekwaarden worden meegenomen? De rentebijtelling kan uiteindelijk enorme consequenties hebben. Wat gaan wij doen met deze grondposities? De gedeputeerde zegt dat ze solitair liggen en dat men er niets meer mee kan, maar ik kan mij voorstellen dat er ook gronden bij zijn die minder geïsoleerd liggen. Overwogen kan worden om die gronden terug te geven aan de landbouwsector.

De heer **Harpe** (GS). Voorzitter. Ik ben blij met de beantwoording door de gedeputeerde waaruit duidelijk naar voren komt dat een en ander desastreuze gevolgen heeft, niet alleen voor de natuur, maar ook voor de recreatie en de plattelandsvernieuwing. De gevolgen zijn bijzonder ingrijpend. Overigens, in Binnenlands Bestuur van de afgelopen week staat een zeer lezenswaardig stuk dat hierover gaat.

De heer **Heijning** (VVD). Voorzitter. Uit de gegeven antwoorden maak ik op dat het college over dit onderwerp nog besluiten wil gaan nemen. Ik zou het college willen oproepen om in elk geval geen besluiten te nemen die weer financiële

consequenties kunnen hebben. Dit dient ons inziens aan de nieuwe Staten te worden overgelaten.

De **voorzitter**. Ik maak de Staten erop attent dat wij nu doende zijn met een vragensessie die al bijna twee uur heeft gevergd. Is het niet beter om deze discussie in de commissie voort te zetten? Ik vind dit geen onderwerp voor een vragenuur.

De heer **Lijmbach** (CDA). Ik ben het met u eens, voorzitter. Wij hebben gevraagd om vandaag een eerste reactie op onze schriftelijke vragen te geven en dat heeft de gedeputeerde gedaan. Ik verwacht niet anders dan dat deze zaak vervolgens nader in de commissie aan de orde komt.

De **voorzitter**. Kunnen de Staten met deze werkwijze instemmen?

De heer **Van Zandbrink** (PvdA). Ik niet, voorzitter. Wij vinden deze ontwikkeling desastreus en zijn van oordeel dat de Staten hierover een uitspraak moeten doen. Wij willen dan ook een motie voorbereiden. De vraag rijst of die motie nu moet worden ingediend of moet worden gezien als een motie vreemd aan de orde van de dag.

De **voorzitter**. Het laatste lijkt mij handiger.

De heer **Bergen** (CDA), Natuurlijk gaat het om een motie vreemd aan de orde van de dag. Immers, moties die door de ene fractie worden ingediend naar aanleiding van vragen van de andere, zijn wat mij betreft niet aan de orde.

De **voorzitter**. Moties mogen altijd worden ingediend, maar ik herhaal dat dit in feite geen onderwerp voor de vragensessie is. Het is een bijzonder ingewikkelde kwestie die in de commissie moet worden besproken. Vervolgens kan men --als men die behandeling in de commissie niet voldoende of niet bevredigend vindt-- in de statenvergadering van maart met een motie komen. De heer Van Zandbrink gaat over zijn eigen motie, maar dit zou mijn aanbeveling zijn.

31. Voorstellen

32. Statenvoorstel ontslag statengriffier (SGR-050)

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. Aangezien de heer Katsburg in ons huis blijft en hier dus geen afscheid komt nemen, wil ik hem --gelet op de rol

die hij de afgelopen jaren als statengriffier heeft gespeeld-- hartelijk bedanken. Ik spreek respect uit voor het invullen van die rol en dat doe ik namens mijn fractie. Wij hebben bijzonder veel steun ondervonden van hem en zijn hele team. Persoonlijk, als fractievoorzitter, had ik vrijwel dagelijks contact met hem, soms meerdere keren per dag. Wij hebben veel waardering voor de wijze waarop wij deze jaren met elkaar zijn omgegaan. Hij stond altijd klaar om aan onze wensen tegemoet te komen.

De **voorzitter**. De heer Katsburg zit vast te kijken en hij zal dit hebben gezien en gehoord.

Het voorstel wordt zonder stemming aangenomen.

33. Statenvoorstel OnderwijsAgenda (E&M-190)

De heer **Hamelink** (PvdA). Voorzitter. Ik krijg na vergaderingen altijd thuis als kritische opmerking te horen dat ik veel te snel spreek. Ik heb mij dan ook voorgenomen om het nu wat rustiger te doen. Bovendien heb ik al het een en ander geschraapt.

Ik ben buitengewoon blij dat er op dit moment zoveel jonge mensen op de tribune zitten. Immers, het gaat nu over het onderwijs en dus ook over hun toekomst.

De **voorzitter**. Als u ze wilt toespreken, zult u dat in het Engels moeten doen...

De heer **Hamelink** (PvdA). Voorzitter. Twee jaar geleden, op 6 februari 2009, werd in deze zaal een PvdA-motie aangenomen die ging over het toekomstbestendig maken van het Zeeuwse beroepsonderwijs. Goed toekomstbestendig onderwijs in een dun bevolkte provincie als Zeeland is niet vanzelfsprekend. Verheugd waren wij dan ook toen de heer Plasterk, toen minister van OCW, de commissie Taskforce Zeeland instelde die uiteindelijk het rapport Kerend Tij produceerde, met een algemeen aanvaarde, goede analyse en voldoende aanknopingspunten om voortvarend in het Zeeuwse aan de slag te kunnen gaan. Vrij snel daarna lag ook het plan van aanpak op tafel, met handvatten voor de inmiddels benoemde Zeeuwse Onderwijsautoriteit, de heer D'Hondt. Vurig hoopten wij dat ook de benodigde middelen er snel zouden komen opdat men inderdaad voortvarend aan de slag zou kunnen gaan om het Zeeuwse onderwijs toekomstbestendig te maken.

Welnu, op dit moment maken wij ons in toenemende mate zorgen dat niet alle betrokkenen in Zeeland met de neus in dezelfde richting staan. Wat de medefinanciering betreft moet worden

geconstateerd dat er af en toe een druppel op een gloeiende plaat terecht komt. Hoe moet ik het anders zien wanneer er minimaal 16 miljoen nodig is terwijl er een voorzichtige toezegging is voor drie ton. Voorzitter, daar gaan wij de wereld niet mee winnen. Wat is eigenlijk de beoogde verdeelsleutel voor het benodigde geld? Hoeveel gaat de rijksoverheid van de benodigde 16 miljoen voor zijn rekening nemen? Wie draagt in dezen de eindverantwoordelijkheid?

Voorzitter. Er wordt gesproken over de concept-bestuursovereenkomst onder de naam "Handvest Kerend Tij", met het verzoek deze voor 31 januari te ondertekenen. Hoe is op dit moment de stand van zaken met dit zogenaamde "morele contract"?

De PvdA-fractie vraagt bij deze problematiek met nadruk aandacht voor het VMBO, het MBO en het HBO. Immers, voor het grootste gedeelte van onze jeugd en het regionale bedrijfsleven zijn deze sectoren van onschatbare waarde.

Vervolgens, voorzitter, richt ik mij op de OnderwijsAgenda, de "smartmaker" voor het bestaande beleid. Voor de PvdA-fractie levert dit, ook na het verstrijken van het jaar 2010, geen probleem op. Niettemin maak ik er enkele opmerkingen over. Hoe staat het met de samenwerking en met het waarmaken van de ambities, zoals genoemd in het Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie? Wanneer kunnen wij een smart-evaluatie tegemoet zien met betrekking tot de OnderwijsAgenda 2008-2011, of een tussentijds jaarverslag over 2009? Voortvarend gedacht zou er sprake kunnen zijn van een jaarverslag over 2010. Vandaag, in het jaar 2011, moeten wij ons nog baseren op het jaarverslag over 2008. Dat is toch wat aan de late kant...

Eigenlijk heb ik vandaag maar een enkele hartenkreet, voorzitter. Immers, als ik zie hoe wij hier in het Zeeuwse intensief en betrokken bezig zijn met onderwijs en opleidingsmogelijkheden -- uiteraard omdat wij allemaal van mening zijn dat de jeugd de toekomst heeft-- vraag ik mij af wat het huidige kabinet doet. Ik geef een voorbeeld. Wij van de PvdA zijn buitengewoon onaangenaam getroffen door de invulling van de 300 miljoen bezuiniging op het passend onderwijs. De klassen in het speciaal onderwijs worden 10% groter. Meer dan de helft van de ambulante begeleiding wordt wegbezuinigd. Door het schrappen van projecten neemt het aantal thuiszitters en uitvallers toe. Deze bezuinigingen treffen niet alleen alle leerlingen maar vooral ook de zwakkeren onder hen. Dat noem ik: oneerlijk delen.

Het grootste gedeelte van deze bezuinigingen, ongeveer 135 miljoen, haalt de minister weg bij de projecten waarmee leerlingen op de rails worden gehouden, en waarmee voortijdig schoolverlaten wordt voorkomen. Vooral de leerlingen in het speciaal onderwijs zullen dit

merken. Het aantal uitvallers, thuiszitters en leerlingen zonder diploma zal hierdoor toenemen.

Ik lees in de krant, voorzitter, dat onze gedeputeerde ervan overtuigd is dat er binnen vijf jaar een echte Zeeuwse universiteit is. Ik moet hem helaas namens onze partij melden dat dit niet onze eerste prioriteit is. Het kan en het moet eerlijker.

De heer **Harpe** (GS). Voorzitter. Kerend Tijd, een prachtig plan voor overheden die niet wilden samenwerken in een groen-blauwe oase, en waarbij het niet mogelijk bleek om iets verder te kijken dan de landsgrenzen... Dit zou een samenvatting kunnen zijn van het rapport, maar er is meer. De rijksoverheid op afstand, want de provincie betaalt fors mee aan het onderwijs, terwijl dit eigenlijk een rijkstaak is. Of dit niet al genoeg is, kan hieraan worden toegevoegd: Vlaanderen, liever gezegd Antwerpen, rekent af op havenresultaten. Een zeesluis bij Terneuzen zou zomaar vooruitgang kunnen betekenen voor grensoverschrijdend onderwijs. Dat heet: koppelen van dossiers.

Wij kunnen het niet zo aardig vinden, maar het is wel een cultuurverschil. Moet de conclusie zijn dat de hele Hedwigediscussie een leermoment is geweest, ook voor het onderhavige onderwerp? In Vlaanderen heet dit een "gemeenschappelijke ontwikkelingsstrategie"; zo wordt het mooi in het rapport gesteld. Zij de haven, en wij goed onderwijs. Wij moeten de Vlamingen uitleggen, voorzitter, dat het ook wel eens andersom kan zijn. Om ons wijzer te maken over natuurontwikkeling -- ik draai het maar even om-- is eerst goed onderwijs nodig. Die humor snappen ze daar heel goed.

Wat mij verontrust, voorzitter, is het gegeven dat overheden in Zeeland niet willen samenwerken. Ieder gaat gewoon zijn eigen weg. Kerend Tij zet hier weer op in: een samenwerkingsovereenkomst met handtekeningen, een moreel akkoord. Maar wat is er nu veranderd na het Dubo-convenant van jaren geleden? Ook dat was een overeenkomst met handtekeningen, en het werkte niet. Gaat het nu wel de goede kant op? Wet- en regelgeving zijn een Haags probleem, maar ook wij hebben een probleem. Is de commissie erin geslaagd om baanbrekend werk te verzetten om administratieve grenzen te gaan doorbreken?

Het Rijk stelt subsidie, zo'n drie ton, beschikbaar maar dat is niet genoeg. Wij zullen Den Haag duidelijk moeten maken dat wij in Zeeland een bijzondere positie innemen. Ik doel op de kwetsbaarheid van onze onderwijsinstellingen, de demografische ontwikkelingen, de samenwerking met Vlaanderen en ons imago. Wat het laatste betreft vraag ik mij af of er inderdaad sprake is van een kwetsbaar imago wanneer zoveel mensen in de zomer massaal Zeeland bezoeken.

Graag hoor ik van de gedeputeerde of hij een verkiezingsbelofte kan doen, maar nu een echte. Ik hoor er al te veel die na 2 maart snel vergeten zullen zijn. Mijnheer Van Heukelom, kunt u bereiken dat het Rijk de bekostiging van het onderwijs, met name die van de Roosevelt Academy, overneemt zodat het een volwaardige, zelfstandige universitaire instelling wordt? Kunt u bewerkstelligen dat dit onderwerp, een goede toekomst voor het onderwijs in Zeeland, niet wordt geraakt door de bezuinigingsoperatie van Den Haag?

Voorzitter. Ik had het over cultuurverschillen met Vlaanderen. Onlangs las ik: de Nederlander praat en de Vlaming luistert. Dat kan, neen, moet veranderen doordat dossiers worden ontkoppeld en men gaat voor kwaliteit.

De heer **Van der Maas** (SGP). Voorzitter. Wij hebben het bij deze discussie over een zeer belangrijke schakel in een bepaalde keten. Aan de ene kant is er de leefbare provincie, waaraan wij allemaal graag ons steentje bijdragen, en aan de andere kant de economie. De schakel daar tussenin is onderwijs, goed onderwijs. Die schakel mag niet ontbreken, maar er staat een aanzienlijke spanning op.

Wij weten dat de stormbal inmiddels is gehesen. Terecht, het rapport Kerend Tij is verschenen en biedt belangrijke aanbevelingen. Wij zijn het wat dit betreft met de heer Hamelink van de PvdA-fractie eens. Wij zijn blij dat er op een gegeven moment daadkracht is gekomen.

Er is echter sprake van een niet eenvoudige opgave, gelet op de context waarin dit alles moet gebeuren. Ook noem ik de middelen die hiervoor nodig zijn. Laten wij het niettemin positief benaderen. De krachten zijn gebundeld en de samenwerking is inmiddels tot stand gekomen. Mijn fractie is blij dat wij een Onderwijsautoriteit hebben, met financiële middelen.

Voorzitter. Wij vinden een actieve rol van GS op dit terrein wenselijk. Wij verwachten voorts een goede informatievoorziening in de richting van de Staten. Kan de gedeputeerde aangeven op welke wijze de statenfracties hierbij betrokken blijven en worden geïnformeerd over te zetten stappen?

Voorts heb ik een vraag over de gemeentebesturen. Op welke wijze zijn zij partij in de overeenkomst die is gesloten? Is het urgentiebesef inmiddels ook bij de gemeentebesturen toegenomen? In het veld kregen wij de indruk dat dit besef er wel was bij het bedrijfsleven --en ook bij de verschillende opleidingen in de onderwijssector zelf-- maar dat de gemeentebesturen wat dit betreft toch wat achterbleven.

De Onderwijsautoriteit, voorzitter, heeft doorzettingsmacht maar die macht zal toch ergens

begrensd zijn. Tot hoever reikt deze macht en wanneer zullen partijen een eigen weg kunnen kiezen?

Mevrouw **De Paepe** (VVD). Voorzitter. Aan de Staten wordt thans gevraagd, in te stemmen met een voorgestelde smart geformuleerde begrotingswijziging-2010 en met Kerend Tij. Het gaat om doorlopende leerlijnen, een goede aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en het voorkomen van voortijdige schooluitval. Het zijn onderwerpen waarover wij de afgelopen vier jaar al vaker hebben gesproken en waar de VVD-fractie achter kan staan. Werkt genereert beroepsonderwijs, onderwijs houdt de jongeren in Zeeland en daarmee worden voorzieningen als bakker, slager en groenteboer in stand gehouden.

Liberaal Winsemius werkte in 2009 mee aan het rapport van de WRR "Vertrouwen in de school", dat onder meer handelde over uitval van overbelaste jongeren. De cijfers betreffende Zeeland tonen aan dat de uitval uit het onderwijs terugloopt. Uitval: jongeren die door hoopjes lucht vaak de school de rug toekeren, en die helaas op de arbeidsmarkt amper terecht kunnen terwijl wij in Zeeland arbeidskrachten op korte termijn zo hard nodig hebben.

Deze week zag ik de uitkomsten van een onderzoek naar uitvallers die enkele jaren later toch weer naar school gaan om alsnog hun diploma te halen. Dat zijn meer meisjes dan jongens. Hiermee wordt duidelijk gemaakt dat, als de "hoopjes lucht" weg zijn en/of werk in bedrijven perspectief biedt, er weer een groep goed opgeleide mensen beschikbaar komt.

Voorzitter. De OnderwijsAgenda vermeldt onderwerpen waarvoor de gedeputeerde zich met hart en ziel inzet, maar er zijn ook onderwerpen die geen provinciale taken zijn maar taken van scholen, kenniscentra of gemeenten. In de tekst van de OnderwijsAgenda wordt dan ook gesteld dat er wat dat betreft geen beroep op de provincie behoeft te worden gedaan door het scholenveld.

De zaak waar mijn fractie met zorg naar kijkt, is de positie van de kleine basisscholen. Deze scholen leggen de basis voor de toekomstige schoolontwikkeling van jongeren. Het is uiteraard de vrijheid van ouders om ervoor te strijden dat een kleine school voor de leefbaarheid van de kern in stand wordt gehouden. Dit leidt echter op hetzelfde moment tot een bijna onmogelijke opdracht voor het personeel, om alle actuele onderwijszaken bij te houden en toe te passen. Voor de gemiddelde deelnemer is dit geen punt, maar voor degenen die extra onderwijs nodig hebben om mee te kunnen komen --of voor degenen die extra moeten worden uitgedaagd om zich te ontwikkelen-- is er sprake van een onnodige blokkade.

Voorzitter. Wij hebben de afgelopen jaren veel geld in onderwijs gestoken. De VVD-fractie heeft daarbij steeds meegestemd, zij het dat zij ook aandacht vroeg voor de mogelijkheid van onderpand. Wij denken hierbij aan de 5 miljoen voor de HZ. Hiermee maak ik de overstap naar Kerend Tij. Uw bevoegenheid, mijnheer Van Heukelom, bracht u in Den Haag om aandacht te vragen voor het specifieke Zeeuwse onderwijs. De vrijgevigheid in Den Haag is echter beperkt. De benodigde miljoenen zijn er nog lang niet, terwijl de bodem van de provinciale schatkist in zicht is.

Mijn fractie vindt dat men in Zeeland moet inzetten op kwalitatief hoogwaardig, goed bereikbaar onderwijs, met minder middelen of op een andere wijze gefinancierd. Ondernemers, onderwijssector en overheid zullen gezamenlijk moeten inzetten op onderwijs dat bij de Zeeuwse werkgelegenheid past. Het deed ons deugd dat de heer Goovers van MKB zeer recent de bedrijven opriep om leerplaatsen beschikbaar te houden voor de praktijkopleidingen van MBO en HBO. De vrienden van de techniek en de vertegenwoordigers van de procesindustrie stimuleren en financieren onderwijs. Daarnaast doen de onderwijsinstellingen hun best om vakkanjers af te leveren, van MBO, HBO en RA.

De heer D'Hondt heeft zijn plan van aanpak gemaakt. Ik denk aan de fusie van het MBO. Scholen volgen bedrijven en zullen zich moeten richten op de opleidingen waarvoor in Zeeland werkgelegenheid bestaat. Dit geldt ook voor de mogelijkheden van de RA, de niches van de HZ en bovenal voor ons beroepsonderwijs met de doorlopende leerlijnen, met het MBO als middelste schakel.

Voorzitter. De VVD-fractie is ervan overtuigd dat, behalve de werkgevers, ook de directies van de scholen de ernst van de situatie inzien en door goede samenwerking veel onderwijsmogelijkheden voor Zeeland behouden. Kerend Tij wijst ons de goede weg. Ook de VVD zal landelijk aandacht blijven vragen voor de financiering, en zo trachten om de benodigde miljoenen naar Zeeland te halen.

Mevrouw **Blok-Elenbaas** (CU). Voorzitter. Voorgesteld wordt om in te stemmen met tekstuele wijzigingen van de programmabegroting, waar het om onderwijs gaat. De fractie van de Christenunie zal dat uiteraard doen, maar wel met de volgende kanttekeningen.

Bij een aantal van de doelstellingen, verwoord in de programmabegroting, staat het streven om resultaten te handhaven en te borgen voorop. Mij bekruipt daarbij een beetje het gevoel dat er weinig ambitie is voor de komende periode, terwijl Kerend Tij ons toch voor enkele grote opgaven zet. Uit de twee rapportages en het adviesrapport van de taskforce blijkt dat wij ons

onderwijsstelsel nog lang niet op orde hebben. Doelstellingen die wij zelf hebben geformuleerd, zoals "een leven lang leren", doorlopende leerlijnen en samenwerking tussen HZ en RA, komen niet van de grond. De taskforce pikt dit opnieuw op, maar hoe kan ervoor worden gezorgd dat het deze keer wel werkt? Daarvoor moet er wel de nodige bereidheid bij de hierbij betrokken partijen zijn. Hebben alle partijen het Handvest Kerend Tij ondertekend?

Veel aandacht wordt gegeven aan het wegtrekken van jongeren uit Zeeland, maar volgens mijn fractie is er voor dit probleem geen pasklare oplossing. Natuurlijk kan er worden gewerkt aan een gedeeltelijke oplossing, maar jongeren die uit Zeeland weg willen, gaan toch wel. Je houdt ze niet tegen. Wel zijn wij voorstander van het vertrekkersvolgsysteem.

Voorzitter. Wij missen duidelijke keuzes die volgens ons wel moeten worden gemaakt. Door de taskforce wordt gepleit voor een kwalitatief hoogwaardig onderwijsaanbod, waarbij wordt ingezet op belangrijke niches voor Zeeland. Volgens onze fractie moet daar tegenover staan dat niet-renderende opleidingen worden afgestoten. Immers, op die manier worden de grenzen open gegooid voor uitwisseling van jongeren. Hoe kijkt het college hier tegenaan?

Wij hebben hoge verwachtingen van de Onderwijsautoriteit en hopen hiermee de neuzen allemaal dezelfde kant op te krijgen en de patstelling weg te nemen. Op welke termijn kunnen wij de eerste resultaten verwachten van het fusieonderzoek-ROC's, de evaluatie van de RA en de vorming van een kennis- en informatieplatform? Zoals al eerder is onderstreept, is het onderwijs een rijkstaak. Hoe ziet het college de rol van de provincie waar het gaat om de dwang van het Rijk om in ons onderwijs te investeren?

Voorzitter. Laten wij ons er, samen met alle hierbij betrokken partijen, voor inzetten om een succes te maken van ons onderwijsstelsel, zodat Zeeland met al zijn mooie en belangrijke facetten behouden blijft en wij daarmee de unieke sociaal-economische potentie kunnen benutten.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA).

Voorzitter. Wij hebben het nu over de OnderwijsAgenda en Kerend Tij. Deze agendapunten zijn tot twee keer toe van de agenda gehaald, zulks als gevolg van een gebrek aan tijd en gelukkig niet omdat het geen belangrijk onderwerp zou zijn. Immers, goed onderwijs is voor onze provincie juist een zeer belangrijke zaak.

Mijn fractie pleit voor een breed toegankelijk, kwalitatief hoogwaardig onderwijs. Dat begint al bij het basisonderwijs. Het primaire onderwijs moet voor de leerlingen een stevige basis bieden om in het voortgezet onderwijs talenten verder te kunnen

ontwikkelen. Elk talent telt: jongeren met een beperking, leerlingen met gouden handen in het beroepsonderwijs, een knappe kop voor de HZ of de RA.

Voorzitter. Door het provinciale bestuur is, in overleg met de Zeeuwse onderwijsinstellingen, bedrijven en jongeren, de OnderwijsAgenda vastgesteld om --het staat heel mooi op de provinciale website-- het onderwijsveld in Zeeland te inspireren en uit te dagen om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. Dat is een mooi streven. Daar kunnen wij ons helemaal in vinden. Natuurlijk realiseren wij ons dat de primaire verantwoordelijkheid berust bij het Rijk, de gemeenten en de schoolbesturen. Deze gespreide verantwoordelijkheid vindt het CDA, als een van de kernwaarden van ons gedachtegoed, zeer belangrijk. Wij moeten niet in de bevoegdheden van andere partijen willen treden.

De OnderwijsAgenda heeft tot veel projecten geleid, succesvolle projecten. Als voorbeeld noem ik de Onderwijsservicebus, een prima aanvulling voor het basisonderwijs in de plattelandsgebieden van onze provincie. Ook voor kleine scholen geldt dat de kwaliteit van het onderwijs goed dient te zijn. Daarnaast is er echter ook veel betaald voor overhead, overlegvormen, projecten die na afsluiting niet meer in een wenselijke vorm zijn voortgezet enz. Het positieve effect van een eenmalig project, dat vervolgens niet wordt voortgezet, is ons inziens gering. Dit doet mij denken aan de "sjoelbaktheorie" die Herman Wijffels eens heeft verwoord. De CDA-fractie is van oordeel dat de middelen ten goede moeten komen aan leerlingen en onderwijs, en niet aan overlegvormen.

Voorzitter. Graag horen wij van de gedeputeerde, die zich zeer heeft ingezet voor deze OnderwijsAgenda en het onderwijs in het algemeen, of in zijn ogen het doel van de OnderwijsAgenda is bereikt. Overigens, wij hebben geen behoefte aan een uitgebreide smart-evaluatie.

Kerend Tij is een erg belangrijk rapport, dat zorgvuldig tot stand is gekomen. Het is jammer dat de heer D'Hondt hier niet zelf aanwezig kan zijn om een en ander toe te lichten, maar ik vertrouw erop dat de gedeputeerde de gestelde vragen goed zal beantwoorden.

Mijn fractie ondersteunt de bevindingen, verwoord in het rapport. Zij hecht groot belang aan de uitwerking daarvan. Daar gaat het natuurlijk om. Ook wij pleiten voor doorlopende leerlijnen tussen VMBO, MBO en HBO, want dit resulteert in het behoud van Zeeuwse leerlingen voor Zeeland, hetgeen wij allemaal graag willen. Goede afstemming van het onderwijs op de vraag van het bedrijfsleven --dus: goede samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven-- is zeer belangrijk. Leerlingen moeten opgeleid kunnen worden bij

Zeeuwse bedrijven waar er behoefte aan arbeidskrachten is, zodat een en ander goed op elkaar aansluit. Het nog meer aanbieden van stageplaatsen is dan ook zeer belangrijk.

Fusie van beide ROC's is een van de aanbevelingen. De CDA-fractie is ervan overtuigd dat samenwerking tussen deze scholen een must is. Ik zou zeggen: probeer als instellingen elkaars sterke punten te vinden, maar zorg er ook voor dat het aanbod van MBO regionaal gespreid blijft. Wij moeten ons goed realiseren dat zo'n 60 tot 70% van de leerlingen van het MBO het Zeeuwse bedrijfsleven instroomt. Dit betekent dat dit onderwijs in onze provincie zeer belangrijk is.

Wij zullen onze contacten in Den Haag moeten blijven overtuigen van onze specifieke Zeeuwse problematiek. Wat de middelen betreft moeten wij duidelijk maken dat Zeeland niet gelijk kan worden gesteld met een stedelijk gebied.

Voorts is het een goede zaak dat, naast het rapport Kerend Tij, ook het voortgezet onderwijs met VMBO-afdelingen erbij betrokken is om een blijvend aanbod van beroepsonderwijs te garanderen. Graag willen wij van de gedeputeerde horen of wat dit betreft inmiddels al meer onderzoeksresultaten bekend zijn.

Natuurlijk vinden wij het goed dat de HZ nieuwe niches kan aanbieden, opleidingen die bij onze provincie horen. De HZ en de RA timmeren goed aan de weg, maar er liggen nog veel meer kansen om het aanbod van hoger onderwijs nog aantrekkelijker te maken.

Voorzitter. Wij moeten onze grenzen verleggen. Op die manier kunnen wij er als provincie sterker uitkomen. Ik bedoel niet dat wij de grens van Zeeuws-Vlaanderen moeten verleggen, maar er moet sprake zijn van minder "eilanden". En inderdaad, wij moeten ook de scholen, leerlingen en bedrijven achter de grens bij Zeeuws-Vlaanderen opzoeken. Wat het CDA betreft wordt de samenwerking met Vlaanderen verder uitgebouwd. Wij zijn benieuwd of er wat dit betreft al verdere stappen zijn gezet.

Nog deze week kregen wij een brief van de gedeputeerde, met daarin de laatste stand van zaken. Ik moet zeggen, voorzitter, dat ik daarvan niet echt onder de indruk was. Het gaat om het eenmalig toekennen van een budget om processen op te starten en het tekenen van het Handvest Kerend Tij door de provincie, maar in onze ogen zijn de financiën het allerbelangrijkst. Nogmaals vraag ik de gedeputeerde of hij er enig zicht op heeft hoe het met de middelen staat. Denkt hij nog altijd dat de in het rapport verwoorde doelstellingen daadwerkelijk kunnen worden gehaald?

Mevrouw **Colijn-Ventevogel** (SP). Voorzitter. Enerzijds vindt mijn fractie het jammer dat Kerend Tij niet eerst aan de desbetreffende commissie is

voorgelegd. Dat zien wij als een gemiste kans. Anderzijds staan er naar ons oordeel in Kerend Tij eigenlijk veel te weinig nieuwe dingen. Het zijn allemaal zaken die degenen die zich sterk bij het onderwijs betrokken voelen, bekend voorkomen.

Wij zijn niet bepaald blij met de fusie die nu doorgedrukt gaat worden. Lees je het rapport goed, dan komt daaruit naar voren dat de samenwerking nu al bijzonder moeilijk verloopt. Wij denken dat hierop meer moet worden ingezet, maar niet door middel van een fusie.

Voorzitter. Hoe kunnen al deze plannen worden gerealiseerd terwijl het nieuwe kabinet het onderwijs zo ontzettend aan het uitkleden is?

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Door de fractie van de PvdA is gesteld dat betrokkenen niet een en dezelfde richting uitkijken. Dat wil ik toch ernstig tegenspreken. Het is geen sinecure wat er van instellingen wordt gevraagd om de resultaten van Kerend Tij waar te maken. Ik heb veel gesprekken gehad --onlangs nog met de wethouders van de vier steden-- waarbij is gebleken dat men bereid is om over de eigen grenzen heen te kijken als het om huisvesting gaat. Ik denk dat er wat dat betreft heel goede resultaten zijn geboekt. Alleen, je kunt dergelijke zaken niet altijd direct naar buiten brengen.

Veel woordvoerders hebben over de middelen, het geld, gesproken. Toen ik de schets schreef voor minister Plasterk, werd er over het geld een afspraak gemaakt maar wij hebben nu met een andere tijd te maken. De instellingen moeten nu voor de Onderwijsautoriteit plannen maken die verbandhouden met Kerend Tij. Neem de niches; daar hangt elke keer een miljoen aan. Nogmaals, wij leven nu in een andere tijd, maar het geld, die 16 miljoen, is niet weg. Uiteraard is dat geld bedoeld om later verder te kunnen. Wij moeten eraan werken dat wij komen waar wij wezen willen. Aan de hand van Kerend Tij moeten wij verder.

Het bedrag van drie ton waarover is gesproken, was gewoon direct nodig. Dat hebben wij gekregen, onder andere voor de fusie. Ook over andere aspecten van de financiering, de verdeelsleutel, onze inzet enz., zijn veel vragen gesteld. Voorzitter. Kijk ik naar de nieuwe bekostigingssystematiek voor de universiteiten, dan is mijn conclusie dat de RA er dit jaar al tonnen op vooruit gaat. Daar zit een geruststelling in. Ik voeg hieraan toe dat wij er met ons geld buiten blijven. Het kan niet zo zijn --zo heb ik op het ministerie gezegd-- dat wij de verantwoordelijkheid van het Rijk overnemen.

Wij hebben onderstreept dat de gehanteerde bekostigingssystematiek ertoe leidt dat de groten groter worden, en de kleinen kleiner. Ik heb daaraan de vraag gekoppeld: gaat het dan zo goed met die groten in het MBO en het HBO? Men richt

zich dan ook op een ander systeem, meer gericht op de resultaten. Daarvoor zou Zeeland de proeftuin kunnen zijn. Tegen die achtergrond ben ik geschrokken van de opmerking van de SP-fractie dat Kerend Tij zoveel al bekende zaken bevat. Ik onderstreep dat het een in Nederland uniek rapport is. Naar de uitkomsten ervan wordt door overheden en beroepsonderwijs met argusogen gekeken. Maar goed, voorzitter, ieder heeft zo zijn eigen invalshoek...

Het Handvest Kerend Tij wordt de volgende week door alle hierbij betrokken partijen ondertekend. Op die dag, dinsdag, geeft de heer D'Hondt een persconferentie en maakt hij duidelijk waar hij zit. Voor die conferentie zijn de leden van de Staten van harte uitgenodigd.

Voorzitter. Aandacht is gevraagd voor de positie van VMBO, MBO en HBO. Welnu, dat is Kerend Tij. Het VMBO heeft in eerste instantie gezegd: wij zitten er te weinig in. Ik constateer dat ze er nu heel goed in zitten. Ook het VMBO heeft een opdracht, met name in Zeeuws-Vlaanderen. Er is nog veel werk te verzetten door de besturen.

De opmerkingen die over het huidige kabinet zijn gemaakt, laat ik maar even zitten. Daar ga ik immers niet over. Natuurlijk heb ik er een mening over, maar ik wacht af wat er uiteindelijk in de Kamer wordt beslist. Echter, degenen die opmerkingen hebben gemaakt over het passend onderwijs, geef ik gelijk. Daarvoor hadden wij een geweldig programma, maar de bezuinigingen zijn enorm. Wij moeten afwachten hoe het in de praktijk zal gaan.

Voorzitter. Een Zeeuwse universiteit mag dan niet de eerste prioriteit van de PvdA-fractie zijn, in Kerend Tij wordt gesproken over samenwerking van RA en HZ, en ik noem in dit verband ook het Roosevelt Study Centre, dat meedoet. Mijns inziens doet zich nu het moment voor om via Kerend Tij een eigen universiteit te krijgen, en wel in de breedte die in Kerend Tij wordt aangegeven. Als wij dit niet nastreven, is dat een gemiste kans. Bovendien denk ik niet dat de Staten hiervoor om geld zal worden gevraagd.

De fractie van GroenLinks wil dossiers ontkoppelen; dan nemen wij mee. Verder is men ongerust over het realiseren van voldoende samenwerking. Ik heb al gezegd dat die samenwerking op gang komt. Het heeft zijn tijd nodig. Aan datgene wat ik al heb gezegd over de bekostiging van de RA voeg ik toe dat er ook nog het endowmentfonds is dat ik heb opgericht, die 15 miljoen. Dat levert rente op. Misschien kan hiermee de grote doorstart worden gemaakt.

De fractie van de SP stelt een vraag over de rol van GS in dit geheel. Dat is een probleem, voorzitter. De Onderwijsautoriteit heeft mij, mede op verzoek van de directeur-generaal, gevraagd om voor Zeeland de coördinator te zijn. Er waren

vervolgens instellingen en overheden die het geen goede opzet vonden dat de provincie er weer met haar neus tussenzat. Daar heb ik begrip voor getoond. De provincie is een van de onderdelen, een overheid naast gemeentelijke overheid en instellingen, maar mijn rol houdt niet in dat ik iets beslis. Ik houd goed in de gaten wat in dezen de belangen van Zeeland zijn --en daarvoor vraag ik op het ministerie de aandacht-- maar de Onderwijsautoriteit is de Onderwijsautoriteit. Hij heeft de verantwoordelijkheid om Kerend Tij tot een goed einde te brengen.

Voorzitter. Gevraagd is in welke zin de doorzettingsmacht van de Onderwijsautoriteit wordt begrensd. Het is, gelet op de wet, natuurlijk onmogelijk om op de stoelen van de raad van toezicht en de raad van bestuur van een onderwijsinstelling te gaan zitten. Echter, wel kan worden gezegd: u heeft een leuk plan, maar u doet het niet volgens Kerend Tij en dus kunt u niet om geld komen. Dat is toch ook een aardig sturingsmiddel. De Onderwijsautoriteit heeft dat ook duidelijk gemaakt; dit is zijn visie en in die zin zijn er afspraken gemaakt met de minister. Wil men het op een andere manier doen, dan kan men niet verwachten dat hij het zo aanbeveelt bij de minister. Met andere woorden: de eigen weg die instellingen kunnen gaan, is beperkt.

Men zal hebben gezien dat er een rapport over de basisscholen is verschenen, waaruit naar voren komt hoe die scholen in Zeeland er voorstaan. Precies wordt aangegeven om welke aantallen leerlingen het gaat. Het is duidelijk dat met name in Zeeuws-Vlaanderen de besturen moeten gaan samenwerken om de juiste oplossingen mogelijk te maken. Ze spreken uit --en het geldt ook voor de ouders-- dat ze willen gaan voor kwaliteit in plaats van voor kwantiteit. Dat moet worden waargemaakt, en dat is een pittig proces. De gemeente- en schoolbesturen hebben er een behoorlijke kluit aan om dit voor de toekomst veilig te stellen.

Mevrouw De Paepe kan ik zeggen dat er nog een rapportage over de leefbaarheid komt, waarbij ook de scholen betrokken zijn. Gebleken is dat wat de ouders betreft de school niet altijd in het dorp hoeft te staan. Men is best bereid om een eindje te rijden; dat is men in verband met andere voorzieningen wel gewend. Ouders hebben liever een school waarvan de kwaliteit goed is dan dat er wordt gemodderd met onderwijs waarbij de vraag rijst of het tegenover de leerlingen wel verantwoord is.

Voorzitter. De fractie van de ChristenUnie vraagt aandacht voor het handhaven en borgen van de resultaten in het kader van de OnderwijsAgenda. Ik wijs haar erop dat gevraagd is om het smart maken van deze agenda. Dat is nu gebeurd. Eigenlijk is dat een formele zaak. Er is in

die zin sprake van borging dat tegen het veld is gezegd: u kunt wel plannen maken, maar ze moeten wel haalbaar zijn.

Mevrouw Blok stelt voorts dat de samenwerking tussen HZ en RA niet goed verloopt. Voorzitter, dat gaat juist prima. Ik deel het met blijdschap mee. Het gaat uitstekend. Bij het ministerie ligt nu zelfs een nota over dit onderwerp, opgesteld samen met het RSC, ondertekend door de Onderwijsautoriteit. Men staat in de startblokken om tot uitvoering over te gaan.

Er is voor gepleit, voorzitter, om niet-renderende sectoren af te stoten. Ik vraag mij af of dat een goede zaak is, waarbij ik mij realiseer dat ik er niet over ga. De school, de HZ, gaat daar zelf over. Als voorbeeld noem ik de laboratoriumopleiding. Er zijn bedrijven die onderstrepen dat die opleiding er moet blijven, maar het aantal leerlingen is eigenlijk te gering. Wat moet je dan doen? Door de HZ is ervoor gekozen, de bedrijven om een bijdrage te vragen, om mee te betalen. Dat vind ik slim. Er is niet meteen gezegd: het rendeert niet en dus moet het weg.

Voorzitter. In verband met de ROC's is gesproken over een patstelling. De fractie van de SP is niet voor fusie, maar een besluit daartoe is genomen. Het is een kwestie van ofwel "omkomen" ofwel "het nog net redden". Fusie is daarbij een middel, maar het zal vooral om de inhoud moeten gaan en daar wordt aan gewerkt. Een rapport is voorgelegd aan de raad van bestuur, maar ik heb het nog niet gezien.

Door de fractie van het CDA is gesteld dat de provincie zich niet met bevoegdheden van andere partijen mag bezighouden. Inderdaad, daar moeten wij heel zuiver in zijn maar de afgelopen jaren hebben duidelijk gemaakt dat het af en toe nodig is dat de provincie een stimulans geeft of een onderwerp op de agenda plaatst. Ook wat de basisscholen betreft hebben wij dat gedaan --en wij hebben ook meebetaald-- om een en ander duidelijk bij besturen en ouders neer te leggen. Er is nu sprake van een duidelijk rapport en de bal ligt nu bij degenen die een en ander moeten gaan uitvoeren. In principe moet natuurlijk de verantwoordelijkheid worden gedragen door degenen die bevoegd zijn. Met andere woorden: de huisvesting is voor de gemeenten en de inhoud is voor het Rijk.

De **voorzitter**. Kunt het een beetje kort houden, mijnheer Van Heukelom?

De heer **Van Heukelom** (GS). Ik ben nu lekker aan de beurt...

De **voorzitter**. Dat is precies wat ik bedoel...

De heer **Van Heukelom** (GS). Ik zou zeggen: laat mij nou even. Twee keer is de discussie hierover uitgesteld. Nu mogen wij een keer en dan...

De **voorzitter**. Het is geen spreekbeurt.

De heer **Van Heukelom** (GS). Neen, maar er komen wel verkiezingen.

Voorzitter. Er zijn enkele opmerkingen over overhead gemaakt. In dat kader zou er veel geld verloren zijn gegaan. Dat begrijp ik niet goed. Misschien kan hierover in tweede termijn meer duidelijkheid worden geboden.

De doelstellingen van de OnderwijsAgenda zijn nog niet allemaal gehaald; men is nog bezig. Bovendien zijn er werkgroepen gestopt omdat problemen inmiddels al waren opgelost. Voorts is gevraagd om een evaluatie met betrekking tot de OnderwijsAgenda. Ik zal proberen om die nog voor het aantreden van de nieuwe Staten gereed te hebben.

De regionale spreiding waarover door de CDA-fractie is gesproken, vind ook ik belangrijk. Wij zullen goed moeten nagaan hoe die spreiding wordt georganiseerd.

Ik ben het ermee eens dat Zeeland niet met stedelijke gebieden kan worden vergeleken. Dat aspect treft men ook in Kerend Tij aan. Als randstedelijke normen voor ons onderwijs worden gehanteerd, gaan onze ROC's en onze HZ er aan. Misschien geldt dat ook wel voor het VMBO. Verder vind ik het prachtig dat mevrouw De Milliano zegt dat er minder sprake moet zijn van "eilanddenken". Ik verwijs hierbij naar datgene wat is gezegd in het kader van "De Driehoek Rond" over de eigen cultuur en een sterke backoffice. Daar moet het om gaan.

Voorzitter. Door de CDA-fractie is gezegd dat mijn brief wat tegenviel. Ik hoop dat het inzicht nu wat is verbeterd.

De **voorzitter**. Zojuist is afgesproken dat het bestuurskrachtrapport zal worden besproken tijdens de laatste vergadering van deze Staten. Mijns inziens kan er vervolgens niet veel meer bij. Immers, het gaat toch een beetje om een "pro forma-vergadering". Ik vind dat wij ons bescheiden moeten opstellen en dat de nieuwe Staten het voortouw hebben. Als de genoemde evaluatie door de Staten moet worden besproken, zal dat naar mijn mening moeten worden gedaan door de nieuwe Staten.

De heer **Hamelink** (PvdA). Voorzitter. Mijn fractie is blij met een aantal antwoorden. De zorg omtrent "de neuzen in dezelfde richting" is weggenomen wanneer het convenant wordt getekend en daaraan vervolg wordt gegeven.

Echter, bij ons blijft de indruk bestaan --voor een gedeelte heeft de gedeputeerde dat ook wel bevestigd-- dat Kerend Tij het momentum zou kunnen bieden om hier een universiteit van de grond te brengen, terwijl andere vormen van onderwijs, van het VMBO tot aan het HBO, op de tocht komen te staan wanneer de samenwerking binnen Kerend Tij niet lukt. Bij iedereen "in de straat" zou de indruk kunnen ontstaan dat er mensen zijn die met een paar speeltjes bezig zijn aan de top van het onderwijs, terwijl het proces waarmee het beroepsonderwijs vanaf de grond op een hoger plan moet worden getild, een beetje ondergeschoven raakt. Die indruk wil ik te allen tijde wegnemen, zeker waar het mijn partij betreft.

De gedeputeerde heeft gezegd dat hij geen uitspraken doet over het passend onderwijs. Hij doet daarentegen wel uitspraken over de kleine scholen, het basisonderwijs enz. Het is een beetje "aan de rand" omdat het toch zaken zijn die naast elkaar lopen. Ik neem aan dat hij ons tijdens de commissievergadering van 14 februari duidelijk kan maken wat precies de consequenties voor Zeeland zijn van de cijfers zoals ze nu op tafel komen. Wat zijn voor het passend onderwijs de gevolgen op basis van deze bedragen?

Voorzitter. Ik heb geen reactie gekregen op mijn opmerkingen over het jaarverslag over 2009 en, eventueel, over 2010. Verder wil ik iedereen die daadwerkelijk betrokken is bij het lesgeven in de praktijk, veel inspiratie en sterkte toewensen in de komende periode, zeker nu het onderwijsland zo onrustig is.

De heer **Van der Maas** (SGP). Voorzitter. Naar mijn idee is de gedeputeerde wat te snel door de beantwoording heengefietst. Ook dat zal wel te maken hebben met de verkiezingen. Ik zie vaak een foto van een fietsende gedeputeerde... Ga zo door!

De vragen van mijn fractie over de positie van de gemeenten in dit geheel, zijn niet beantwoord. Voorts heeft de gedeputeerde gesteld dat het college van GS een van de partijen is en coördinerend optreedt. Dat is prima, maar welke rol is weggelegd voor PS? Worden zij frequent ingelicht? Krijgen wij te zijner tijd iets te maken met de besluitvorming?

Mevrouw **Blok-Elenbaas** (CU). Voorzitter. Mijn fractie is blij te vernemen dat de samenwerking tussen HZ en RA een stuk voorspoediger verloopt dan wij eerder aannamen. Benieuwd zijn wij naar de verdere invulling hiervan. Is het mogelijk dat wij hierop in de commissie terug komen aan de hand van een memo?

Wat het afstoten van niet-renderende opleidingen betreft, heeft de gedeputeerde aangegeven dat het bedrijfsleven kan worden

ingeschakeld om ervoor te zorgen dat een en ander kan worden betaald. Daarmee is wat mij betreft het probleem opgelost. Deze gang van zaken juicht mijn fractie toe omdat hiermee gestalte wordt gegeven aan de beoogde samenwerking tussen "de drie O's".

Ik heb geen antwoord gehoord op de vraag op welke termijn wij de eerste resultaten kunnen verwachten van het fusieonderzoek inzake de ROC's, de evaluatie van de RA en de vorming van een kennis- en informatieplatform.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. De gedeputeerde stelt dat er kansen zijn om te komen tot een volwaardige universiteit. Dat zou mooi zijn, maar met de heer Hamelink ben ik van oordeel dat een dergelijk proces niet ten koste mag gaan van het middelbare beroepsonderwijs dat zo belangrijk voor Zeeland is en dat in feite het uitgangspunt is voor Kerend Tij.

Verder geeft de gedeputeerde aan dat hij onze opmerking over de bedragen ten behoeve van de overhead niet begrijpt. Voorzitter. Ik ben eens het internet opgegaan met de zoekwoorden "samenwerking", "bedrijfsleven", "ROC" en "HZ". Vervolgens verschenen er zo'n 90 projecten, maar ook heel veel overlegstructuren. Als je gaat samenwerken, moet er natuurlijk goed worden gecommuniceerd, maar er is blijkbaar heel wat overlap. Ik heb hierover gesproken met mensen uit die overlegstructuren, de scholen en het bedrijfsleven, en mijn conclusie is dat de resultaten eigenlijk te gering zijn. Ik herhaal dat wij het belangrijk vinden dat de middelen zoveel mogelijk naar het onderwijs gaan zodat de leerlingen daar beter van kunnen worden en er kwalitatief beter onderwijs wordt gegeven.

Voorzitter. In eerste termijn heb ik enkele opmerkingen gemaakt over de beschikbare middelen, met daaraan gekoppeld de vraag of de gedeputeerde nog gelooft in een goede uitvoering van Kerend Tij. Hij ging daar niet meteen op in -- misschien omdat hij weer weg wilde fietsen-- maar ik ga er maar vanuit dat hij daarin wel degelijk gelooft. Ik hoor het hem nu graag zeggen.

Mevrouw **Colijn-Ventevogel** (SP). Voorzitter. Wij weten dat de ROC's ook zelf een fusie willen, maar bij fusies doet zich vaak het probleem voor dat daar extra veel geld naar toe moet. Met de fractie van het CDA vinden wij dat dat geld gewoon bij de leerlingen, bij het onderwijs zelf, terecht moet komen.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Ik ben het eens met degenen die stellen dat wij er goed op moeten letten dat het geld niet met zeer grote nadruk gaat naar HBO en RA. Inderdaad moeten wij ook aandacht hebben voor bijvoorbeeld

passend onderwijs. In wezen is de OnderwijsAgenda de sociale kant en is Kerend Tij de economische kant van het onderwijs, en wij dienen die zaken in evenwicht te houden.

Gevraagd is wat de gevolgen van recente ontwikkelingen zijn voor het passend onderwijs. Daarover kan binnenkort in de commissie worden gesproken.

De heer Hamelink moet ik zeggen dat de Staten inmiddels het bedoelde jaarverslag over 2009 hebben ontvangen, althans volgens mijn "ambtelijke top". Bovendien komt het verslag over 2010 er aan.

In antwoord op een vraag van de SGP-fractie deel ik mee dat de gemeenten meetekenen en dat zij voor de huisvesting hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Dat is de rol van de gemeenten.

Wij zullen de Staten informeren maar men moet niet denken dat, als men niet wil betalen, men iets te besluiten heeft. Het is ofwel meebetalen en meebesluiten, ofwel niet betalen en slechts informeren. In het laatste geval moet worden geprobeerd om op een andere manier invloed uit te oefenen. Verder zou ik zeggen: nodig de heer D'Hondt toch nog eens uit.

Ook door de fractie van de ChristenUnie is om informatie gevraagd. Het lijkt mij een goede zaak dat Kerend Tij af en toe wordt geagendeerd voor de commissie. Uiteraard is dat een taak van de Staten zelf.

Ik wijs erop, voorzitter, dat het ROC-fusieonderzoek geen zaak van ons is. Wij moeten wachten totdat rapporten worden vrijgegeven. Vervolgens kunnen wij er iets van vinden. Het zijn de ROC's die verantwoordelijk zijn, die problemen hebben en die die problemen moeten oplossen.

Voorzitter. Ik heb mevrouw De Milliano nu beter begrepen. Inderdaad moet worden voorkomen dat er in overlapping van structuren veel geld gaat zitten. Het is de bedoeling om dat zoveel mogelijk uit te zuiveren en niet zes keer met dezelfde mensen in verschillende commissies te zitten. Dit dient blijvend de aandacht te hebben.

Mij is gevraagd, voorzitter, of ik geloof in de goede afloop. Uiteraard; ik ben ervan overtuigd dat het lukt.

Met de fractie van de SP realiseer ik mij dat fusies vaak extra geld kosten. Echter, als het goed is, wordt dat geld later weer verdiend in de vorm van kwaliteit, werkgelegenheid en kansen voor leerlingen.

Het voorstel wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

34. Statenvoorstel Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta 2010-2015+ (RMW-205)

De heer **Van Zandbrink** (PvdA). Voorzitter. Voor ons ligt een goed voorstel. Wij hebben er veel waardering voor. Het is nu zaak om hiermee aan de slag te gaan, zulks ten behoeve van veiligheid, veerkracht en vitaliteit. Met name met het oog op het laatste aspect is het in de huidige economische situatie van belang dat de regionale economie een forse oppepper krijgt, dat landbouw, visserij en toerisme worden versterkt.

Tegen die achtergrond rijst de vraag: wat leggen wij op tafel en wat doet het Rijk? Investeert het Rijk mee? Het Rijk vraagt heel veel van ons. Het vraagt ons om in het Krammer-Volkerak een waterschijf toe te staan en om daaraan mee te werken. Je zou kunnen spreken over een "afvalputje voor de Randstad". Ons wordt gevraagd: wilt u dat zijn, wilt u daaraan meewerken? Het Rijk vraagt ons voorts om de drukste vaarroute van containerschepen te faciliteren. Ook dat speelt een rol aan de oostzijde van de Delta. Voorzitter, wij willen graag meewerken maar houden het Rijk voor: werk dan ook mee ten behoeve van onze regionale economie, zoals u dat ook doet voor de lijn Amsterdam-Utrecht-Eindhoven-Venlo. Tegen die achtergrond hebben wij een motie opgesteld. Wij willen graag meewerken aan het tot stand brengen van zaken waarmee anderen worden geholpen en waarmee anderen kansen worden geboden, wanneer men ook bereid is om ons te helpen.

Voorzitter. De schop gaat de grond in. Voor deze zaken is veel kennis van zaken nodig en moet ook veel kennis worden verworven. Wij vragen het college hoe die kennis is en wordt geborgd, hoe deze zaken in overeenstemming kunnen worden gebracht met onze ambities op het terrein van de kenniseconomie.

De **voorzitter**. Door de leden Van Zandbrink en Holtring is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 4 februari 2011;

overwegende dat:

- de regionale partijen op verzoek van het Rijk met het Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta 2010-2015+ een constructief samenhangend voorstel hebben ontwikkeld;
- de uitvoering van alle partijen veel investeringen vraagt;
- het Rijk daarbinnen een specifieke verantwoordelijkheid heeft vanwege het gegeven dat het rijkswateren betreft;

- de maatregelen in Krammer-Volkerak en Grevelingen de regionale economie versterken, met name landbouw, visserij en toerisme, en dit vanuit de regio investeringen vraagt;
- het Rijk voor hetzelfde gebied en voor dezelfde wateren een beroep doet op de regionale partijen om mee te werken aan oplossingen voor problemen elders, zoals het bergen van de waterschijf in de Krammer-Volkerak, zodat de Drechtsteden bij overtollige rivierafvoer niet onderlopen, waarbij de regio slechts de lasten en niet de lusten kent;
- het Rijk voor hetzelfde gebied en voor dezelfde wateren een beroep doet op de regionale partijen om mee te werken aan de optimalisering van de drukste containerscheepvaartroute in Europa tussen Antwerpen en Rotterdam, waarbij de regio slechts de lasten en geen lusten kent;
- het aanvaarden van het uitvoeringsprogramma niet vrijblijvend is en er dus ook regionale budgetten beschikbaar moeten komen om dit vorm te geven;
- dit slim combineren van bestaande met nieuwe geldstromen vergt;

dragen Gedeputeerde Staten op om bij de aanbieding van het protocol toe te voegen dat:

- de regionale partijen zich zullen inzetten om eraan bij te dragen de problemen respectievelijk de kansen bij anderen uit te nutten met inzet van rijksmiddelen;
- het tegelijkertijd noodzakelijk is dat het Rijk ook investeert in de noodzakelijke maatregelen in de rijkswateren Krammer-Volkerak en Grevelingen, zoals genoemd in het uitvoeringsprogramma, en hier zijn verantwoordelijkheid neemt;
- de regionale partijen hiervoor hun aandeel van de middelen beschikbaar stellen;
- zo spoedig mogelijk met voorstellen te komen voor de financiering van het uitvoeringsprogramma, voor de genoemde onderdelen en de quick wins;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 1.

De heer **Dalebout** (GL). Voorzitter. Als Schouwse tiener was ik bijna dagelijks getuige van het dichtgooien van het Brouwershavense Gat. We visten op die dam in wording. Toen het tij daar weg ging, zagen wij de gepen doodgaan. Dat was indrukwekkend, maar wij wisten dat het nodig was. Ik ben van 1959 en in ons dorp waren wij de kinderen van de ouders die de ramp hadden meegemaakt. Wat je in het kader van de Deltawerken zag gebeuren, was erg logisch.

Korte tijd later werd er in de Brouwersdam al een doorlaatsluis aangelegd. Daar liepen wij in het

weekend stiekem doorheen, en toen kreeg ik al in de gaten dat tijloos gebied het blijkbaar ook niet was. We reden met een kevertje naar Beveland, Kattendijke, op visite, en dan kwam je bij de muurtjes uit, aan het einde van de Zeelandbrug, bij Colijnsplaat. Op een van die muurtjes stond: "Oosterschelde open". Die grote letters spraken tot de verbeelding. Veertien dagen later stond er echter: "Oosterschelde open, dat nooit". Weer veertien dagen later stond er: "Oosterschelde slopen, dat nooit". Daarmee is in een notendop de discussie aangegeven. Als resultaat van deze discussie ligt de Brouwersdam er nu bijna 40 jaar, en de Pijlerdam al 25 jaar.

Wij zien nu de gevolgen van de Deltawerken: het Grevelingenmeer ligt op apegapen, zandhonger, blauwalg en een Westerschelde die kreunt onder de uitholling. Maar er zijn ook successen. Het Veerse Meer is weer zout en als ik er nu zwem, raak ik niet meer vast in het wier. Verder noem ik het Natura 2000-gebied, het Nationaal Park Oosterschelde, kraamkamer van de Noordzee. Gisteren stond er zelfs in de krant: "Gouden rand van de Noordzee".

Voorzitter. Wat GroenLinks betreft komt dit uitvoeringsprogramma er niets te vroeg. Het is immers de hoogste tijd voor een ecologische impuls, een impuls die gelijk opgaat met een economische impuls. Er dient sprake te zijn van een duurzaam evenwicht tussen economie en ecologie. Dat is naar ons hart: groene economie, met veiligheid voorop. Wij onderschrijven dan ook het hoofddoel, zoals het in het protocol is opgenomen.

GroenLinks constateert dat met het voorliggende programma uitvoering wordt gegeven aan een oproep, een initiatiefvoorstel dat in 2008 werd gedaan door de GroenLinks-fracties van de provincies waartoe het Deltagebied behoort, en door de kamerfractie van GroenLinks. Daar zijn wij blij mee en wij hopen dat men na vandaag tot uitvoering overgaat. GroenLinks dringt aan op een "herkierbesluit". Een internationaal verdrag kan niet zomaar eenzijdig als gevolg van een gedoog-regeerakkoord opzij worden geschoven.

Verder zijn wij sterk voor het benutten van de kansen die zijn verbonden aan "blue energy". Het gaat hier om het opwekken van energie met behulp van het spanningsverschil tussen zout en zoet water. Ook hebben wij kennisgenomen van de visie van Borm en Huijgens. Als ik dat zo lees, is mijn conclusie dat dit een prachtig plan is. De Nieuwe Waterweg gaat dicht; je baggert Goeree los van Overflakkee en het water kan met een prachtige S-bocht naar zee stromen.

Wij zijn geboeid door deze plannen en vinden het raar dat hiervan niet veel in het uitvoeringsprogramma terecht is gekomen. Dat heeft mij geïntrigeerd en daarom ben ik gaan

bellen. Ik heb het ambtelijke advies hierover gezien en snap nu waarom hiervan zo weinig is opgenomen. Er is nu weer een ander plan, dat voorziet in een extra compartimenteringsdam in de Grevelingen. Ik wil het adviesbureau oproepen om vooral in gesprek te blijven met de stuurgroep, zodat men kan blijven meedenken over het veiliger en veerkrachtiger maken van onze Delta.

Voorzitter. Je leest wel eens dat het volgende grote conflict zal gaan over de zoetwatervoorziening. Echter, aan zout water is er geen gebrek. GroenLinks ziet grote kansen voor de zilte teelten, voor duurzaam gekweekte vis en voor blue- en getijdenenergie, als Zeeuwse exportproducten. Die ontwikkelingen zijn goed voor de economie van boer en visser, maar het belang van de export van onze kennis moet ook niet worden vergeten. Ik hoop er over 25, zelfs over 40 jaar nog bij te zijn om het succes te kunnen meevieren van de groene economie, als tweede Deltawerken.

Voorzitter. Wat lijkt de Zuidwestelijke Delta, zoals die in dit uitvoeringsprogramma staat, op onze GroenLinks-provincie. Let op, voorzitter: over 25 jaar volgen de provinciegrenzen die van het stroomgebied. Wie weet bestuurt er dan nog maar een enkel bestuur. GroenLinks heeft zin in de Zeeuwse toekomst, u ook?

De **voorzitter**. Wij vragen ons allemaal af wie er in dat ene bestuur zit...

De heer **Van Burg** (SGP). GroenLinks heeft zin in de toekomst. De SGP is, zoals men weet, gericht op de toekomst.

Voorzitter. Iedereen weet dat je in deze delta niet stil kan blijven staan. De situatie dient klimaatbestendig te zijn. In Zeeland leeft men al eeuwen met het wel en wee van het water. Een kaart, gemaakt in 1600, ziet er heel anders uit als de kaart van nu. Een kaart van 1400 is weer heel anders. Er was een tijd dat Zeeland bestond uit honderd eilanden; inmiddels zijn het er wat minder... De Westerschelde is wel eens heel breed geweest, maar ook smaller dan nu het geval is. Het is maar net hoever je in de tijd teruggaat.

Het is goed dat er gewerkt wordt aan een klimaatbestendige delta, veilig en vitaal. Daar staan wij allemaal achter. Echter, een minpunt van dit uitvoeringsprogramma is dat de Westerschelde er niet of nauwelijks in voorkomt. Dit geeft aan dat daarover nu niets wordt beslist, maar de Westerschelde verdient toch veel aandacht, gelet op bestaand gebruik en andere aspecten. Daarop wordt nu niet ingegaan, maar het komt stellig op andere momenten aan de orde. In deze Staten zal er vaak over worden gesproken.

Voorzitter. In dit programma wordt onder meer gesteld dat er binnenkort een discussie met

het Rijk is over de prioriteitstelling. Wat gaan wij eerst doen, wat gaan wij later doen? Niet wordt ingegaan op de vraag: wat gaan wij niet doen? Wat ons betreft is het helder. Eerst worden de zaken aangepakt waarvan wij als Zeeuwen veel last hebben, waaronder de zandhonger. Misschien hebben wij daar op dit moment niet zoveel last van, maar de hiermee samenhangende regelgeving gaat zich tegen ons keren als de zandhonger door blijft gaan. De natuur verdwijnt en op een bepaald moment ontstaat er in de Oosterschelde een groot probleem. Er moet dan worden gecompenseerd. Al langer onderstrepen wij dat de Oosterschelde veel aandacht verdient. De zandhonger moet stoppen. Wij zijn blij dat er nu eindelijk iets wordt beslist. Er wordt al vele jaren over gesproken, maar steeds is het bij woorden gebleven. Nu hebben wij te maken met een stuk waarin het woord "uitvoering" voorkomt. Wat ons betreft moet de gedeputeerde juist daarop de nadruk leggen bij de komende discussies. Met andere woorden: eerst de zaken die buitengewoon urgent zijn.

Daarbij hebben wij het ook over de zoetwatervoorziening voor het Volkerak-Zoommeer. Dit probleem en de zandhonger; dat zijn de prioriteiten waaraan het eerst moet worden gewerkt. Voorkomen moet worden dat er intussen ook andere dingen worden gedaan. Daar geldt in steken wanneer deze zaken niet zijn geregeld, heeft geen zin.

Voorzitter. Daarnaast zijn er nog heel wat zaken waarover in de toekomst wordt besloten aan de hand van dit uitvoeringsprogramma. Daarop gaan wij nu niet gedetailleerd in. Daarvoor komen er nog genoeg gelegenheden. Wel dienen wij nog een motie in, maar die behoort bij het agendaonderdeel "moties vreemd aan de orde van de dag". Ook deze motie is gericht op de toekomst. Wij moeten er in de Zuidwestelijke Delta voor zorgen dat wij elkaar niet klem zetten met wet- en regelgeving.

De reacties van de gedeputeerde zien wij met belangstelling tegemoet.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Voor ons ligt een ambitieus programma. Een veilige, veerkrachtige en vitale delta is het beoogde doel. Dat is prima, maar tegelijkertijd dient dit gezien te worden door de bril van de haalbaarheid, ook in financiële zin. Daarnaast mag ook het benodigde draagvlak voor programma-onderdelen niet uit het oog worden verloren. In dat verband moeten lessen worden getrokken uit de gang van zaken ten aanzien van het Westerschelde-dossier. Op herhaling van confrontaties zoals die nu aan de orde zijn, zit mijn fractie zeker niet te wachten.

De **voorzitter**. U bent nu door uw spreektijd heen.

De heer **Bierens** (VVD). Ik heb niet gehoord wat u zei...

De zoetwatervoorziening is een belangrijk onderdeel, zeker als het wordt gekoppeld aan....

De **voorzitter**. Mijnheer Bierens, wij hebben met elkaar een spreektijdenregeling afgesproken en ik vind toch dat wij ons daaraan moeten houden. Meldt u even staccato wat u wil zeggen, en geen heel verhaal.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Voor instemming met dit voorstel vindt de VVD-fractie een noodzakelijke voorwaarde dat de zoetwatervoorziening goed wordt geregeld. Wij vinden dat er wat dat betreft een garantie moet komen, zoals het college voorstelt. Ten slotte zijn wij voor integrale afstemming met andere programma's en werken, en dus ook met de waterberging waarover wij vandaag al eerder spraken. Deze zaken mogen niet los van elkaar worden benaderd.

De heer **Beekman** (CU), Voorzitter. Afgelopen week was het 58 jaar geleden dat zich in onze delta een ramp voltrok die tot op de dag van vandaag zijn sporen trekt. In mijn kinderjaren vertelde mijn oude tante mij regelmatig wat zich die februarinacht in ons dorpje afspeelde. In dat dorpje, Oostdijk, waar ik ben opgegroeid, zijn de gevolgen nog zichtbaar in de bebouwing. Na de ramp is er veel aandacht gegeven aan de veiligheid en de getijden zijn grotendeels beteugeld door de Deltawerken. Dat zijn werken waar wij trots op zijn en waardoor wij ons veilig weten.

Bij de afsluiting van de deltawateren is de oorspronkelijke dynamiek van eb en vloed grotendeels verdwenen. Collega Dalebout heeft de problemen die dit veroorzaakt heeft, al benoemd. In het afgelopen decennium hebben wij meer oog gekregen voor de schaduwzijden daarvan. Dit heeft mij persoonlijk meer inzicht gegeven in de schepping, hoe prachtig alles in elkaar zit en hoe mooi al die wateren invloed op elkaar uitoefenen, maar ook hoe menselijk ingrijpen het evenwicht aanzienlijk kan verstoren.

De laatste vier jaar is er hard gewerkt aan een visie voor de toekomst. Mijn fractie is zeer tevreden met het resultaat daarvan, en wel om de volgende drie redenen.

In de eerste plaats kan dit plan rekenen op een heel breed draagvlak in de samenleving. Ik denk hierbij aan de landbouw, de natuurbescherming, de recreanten, de bewoners en de ondernemers. Deze groepen hebben positief gereageerd op dit stuk, en dat is van belang bij de realisatie ervan.

In de tweede plaats gaat het om een programma waarbij veiligheid, economie en

ecologie op uitstekende wijze samengaan. Verzilting van het Volkerak-Zoommeer, met een oplossing voor de zoetwaterproblematiek, is niet alleen belangrijk voor de natuur, maar net zo goed voor economie en veiligheid.

In de derde plaats hebben voor dit plan de overheden de handen ineengeslagen. Ze hebben op uitstekende wijze samengewerkt om een eenduidige visie tot stand te brengen. Het is een forse prestatie dat drie provincies en drie waterschappen, die zo verschillend zijn en ook verschillende belangen hebben, uiteindelijk hebben kunnen zeggen: dit is een opzet waar wij achter kunnen staan; dit is onze visie; dit gaan wij gezamenlijk uitvoeren.

Voorzitter. De fractie van de ChristenUnie staat voluit achter dit plan en hoopt op een snelle uitvoering ervan. Wij wensen het volgende college daarbij veel succes toe.

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. Mijn fractie stemt tegen dit voorstel, gelet op bepaalde elementen, waaronder de garanties ten aanzien van de zoetwatervoorziening, de verzilting van het Volkerak-Zoommeer, de status van de Westerschelde, de Ontwikkelingsschets, de dreiging van nieuwe ontpolderingen enz. Overigens, er zitten ook zeer goede elementen in, maar als wij nu "ja" zeggen tegen dit voorstel, zitten wij eraan vast, ook wat de genoemde bezwaarlijke punten betreft.

De heer **Lijmbach** (CDA). Voorzitter. Als je bedenkt hoeveel overleg er aan dit uitvoeringsprogramma vooraf is gegaan... Soms had je er hogere wiskunde voor nodig om het te begrijpen. Niettemin is het toch gelukt, en dat is onder meer te danken aan de heer Joost Schrijnen, de programmamanager die met zijn enthousiasme en beleving dit proces zichtbaar heeft gemaakt, en de mensen erbij betrokken heeft gehouden.

Ik beperk mij tot enkele zaken die Zeeland aangaan, en enkele landelijke aspecten. Voorzitter. Een van de meest in het oog springende zaken is wel de verzilting van het Krammer-Volkerak. Het proces van de afnemende waterkwaliteit moet een halt worden toegevoerd. De meest effectieve werkwijze is verzilting. Echter, dit betekent dat de zoetwatervoorziening voor de landbouw, waarvoor het Krammer-Volkerak essentieel is, eerst op een andere manier moet zijn geregeld.

De oproep die ik namens mijn fractie daarvoor in de commissie heb gedaan, is op een goede manier vertaald in de brief die wij deze week van GS ontvingen. Daarin wordt de stuurgroep voorgesteld om het protocol te wijzigen, in die zin dat een goede zoetwatervoorziening een harde voorwaarde dient te zijn om het verziltingsproces in werking te stellen. Voor het CDA geldt dat het niet

doorgaan van de realisatie van de zoetwatervoorziening, de verzilting van het Krammer-Volkerak uitsluit. Dat zien wij niet graag gebeuren omdat wij de samenhang in dit programma zeer belangrijk vinden.

Voorzitter. Bijzonder is dat de Westerschelde in dit programma niet de aandacht krijgt die nodig is. Mijn fractie is van oordeel dat de Westerschelde meer aandacht dient te krijgen, mede gelet op al datgene wat hierover in het kader van de Ontwikkelingsschets is afgesproken.

Belangrijk vinden wij dat dit uitvoeringsprogramma het resultaat is van veel open en constructief overleg waarbij de belangengroepen van het economische en het ecologische veld nauw betrokken zijn geweest. Wij vinden dat iedereen die bij dit proces een rol heeft gespeeld, zich aan gemaakte afspraken moet houden. Dat natuurcompensatie steeds vaker een rol speelt bij ingrepen in ruimtelijke processen, zoals dijkverzwaring, is voor mijn fractie een toenemende zorg. Bij dit uitvoeringsprogramma komen naar onze mening alle belangengroepen, ook die van de natuursector, op een goede manier tot hun recht, en daar dient het bij te blijven.

Voorzitter. Mijn fractie had de bedoeling om vandaag een motie in te dienen met betrekking tot de zoetwatervoorziening voor de landbouw, maar dat doen wij niet omdat het college een en ander op een goede manier in de al genoemde brief heeft verwoord. Overigens, die motie was niet bedoeld als kritiek op GS maar als waardering en ondersteuning, gelet op het feit dat het college bereid is geweest om dit stuk aan PS voor te leggen. In bijvoorbeeld Noord-Brabant doet men dat niet. Door zijn werkwijze maakt het Zeeuwse college van GS duidelijk dat het PS wil betrekken bij de verantwoordelijkheid voor dit uitvoeringsprogramma.

De heer **Segers** (SP). Voorzitter. Mijn fractie wil aandacht geven aan enkele elementen van dit uitvoerige programma. Ook de heer Van Burg heeft aangegeven dat zandhonger en Oosterschelde belangrijke onderwerpen zijn. Deze items verdienen de nodige aandacht. Ik ben blij dat ze, zeker de afgelopen twee jaar, steeds vaker op de agenda staan. Daarnaast zijn er nog de kwesties van de blauwalg en het Volkerak-Zoommeer. De SP-fractie is voorstander van verzilting. Zij stelt daarbij wel de zoetwatervoorziening als harde voorwaarde.

Voorzitter. Bij deze kwestie zijn verschillende ministeries betrokken, naast drie provincies en andere instanties. De vraag rijst wie dit alles gaat betalen en welke verdeelsleutel er geldt om dit zeer ambitieuze plan tot uitvoering te kunnen brengen.

De heer **Hamelink** (GS). Voorzitter. Ik ben de woordvoerders erkentelijk voor hun waardering

voor dit programma en voor de wijze waarop dit tot stand is gekomen. Het lijkt mij goed om vast te stellen dat dit voor Zeeland en de Zuidwestelijke Delta echt een heel belangrijk moment is. De overheden in deze regio stellen een plan vast om duidelijk te maken hoe zij in dit gebied aan de slag willen gaan. Al jarenlang wordt er over gesproken en is erop gestudeerd. Eindelijk ligt er nu een samenhangend programma waar alle hierbij betrokken partijen zich achter kunnen scharen. Op zich is dit al een uniek feit, van groot belang voor de toekomst van onze provincie.

Inderdaad, het gaat om een integrale benadering en om een samenhangend programma. Ik noem de klimaatbestendige veiligheid, de economische vitaliteit en de ecologische veerkrachtigheid; het is de bekende drieslag. Het zijn de dragende pijlers voor dit programma, en daar gaan wij ook voor.

Een element dat de komende tijd extra aandacht gaat krijgen, is het benutten van de economische kansen en potenties die in de Zuidwestelijke Delta aanwezig zijn. De PvdA-fractie vraagt hiervoor door middel van een motie de aandacht. Ik kan deze motie omarmen en zal haar meenemen. Ik zie haar als stimulans en prikkel, ook in de richting van de protocolpartners, om hen ervan te doordringen dat dit uitvoeringsprogramma voorwaarden stelt in verband met de inzet van de verschillende partijen.

Enige tijd geleden is bij de behandeling van de begroting-economische zaken door de Tweede Kamer een motie-Verburg aangenomen, waarbij de vraag aan de orde is gesteld: komen alleen de topprioriteitsgebieden in Nederland in aanmerking voor support in bestuurlijke en financiële zin? Gesteld werd dat ook andere gebieden hiervoor in aanmerking zouden kunnen komen, mits ze thema's op tafel kunnen leggen die werkelijk van belang zijn voor de regionale economie. Welnu, daar zijn wij op het moment mee bezig. Wij ontwikkelen een businessplan waarmee wij tegenover regering en parlement willen aantonen dat er in de Zuidwestelijke Delta kansen en potenties aanwezig zijn. Dus ook op deze wijze wordt uitvoering gegeven aan de motie die de PvdA heeft ingediend.

Voorzitter. De zoetwatervoorziening is een van de belangrijke aandachtspunten. Het college heeft hierover een brief geschreven waarin wordt aangegeven dat dit inderdaad een keiharde voorwaarde is. Als dit niet goed is geregeld, kunnen wij de verzilting gewoon niet realiseren. Immers, dan komt een van de dragende elementen voor een belangrijk gedeelte van onze economie op de tocht te staan.

Nogmaals, dit is een keiharde voorwaarde. Daarom vind ik het jammer dat de fractie van de PvZ, die erkent dat er goede elementen in dit

programma zitten, niet de vrijmoedigheid kan vinden om achter dit voorstel te gaan staan. Ik herhaal dat dit plan voor de toekomst van Zeeland echt van groot belang is. Dit kan niet worden onderschat. Ik vertaal het maar zo dat de Partij voor Zeeland kennelijk geen oog heeft voor de potenties en de kansen die dit voor Zeeland met zich brengt. Dat betreurt ik zeer.

Voorzitter. Voorts zijn opmerkingen gemaakt over de prioriteiten die bij dit plan aan de orde moeten komen. Wij beschouwen verzilting van het Krammer-Volkerak als een van de belangrijke sleutelprojecten in het totaal van de Zuidwestelijke Delta, maar daar hoort uiteraard de al genoemde zoetwatervoorziening onlosmakelijk bij. Ook de zandhongerbestrijding in de Oosterschelde is een belangrijk aandachtspunt. Ik voeg hieraan toe dat de oplossing voor dit probleem nog niet is gevonden. Dat is een realiteit waarmee wij rekening moeten houden. Er wordt nog steeds verkend en er worden pilots uitgevoerd. De vorige week is besloten dat een klimaatbuffer bij de Oesterdam zal worden aangebracht. Rijkswaterstaat, Natuurmonumenten en de provincie hebben daarvoor de middelen geleverd. Ook dit project heeft de bedoeling een bijdrage te leveren aan de bestrijding van de zandhonger. Als dit tot het gewenste resultaat leidt, zal het een model kunnen zijn voor de wijze waarop de zandhonger in zijn geheel kan worden aangepakt.

Ook zijn er vragen gesteld over de uitvoerbaarheid van dit plan. Is het realistisch? Voorzitter. Wij weten allemaal dat op rijksniveau de middelen schaars zijn. Dit betekent dat ook het Rijk erop zal aandringen dat er prioriteiten worden gesteld. Wat zijn nu de waarde en de essentie van dit programma? Voorzitter, het gaat om een standpunt van de regio waar het gaat om de vraag hoe er inhoudelijk tegen de ontwikkeling in de delta wordt aangekeken. Dat is het vertrekpunt. Stellig zal het zeer brede draagvlak voor dit plan ook voor het Rijk een stimulans zijn: het feit dat er een gezamenlijk gedragen visie ligt waarmee de kansen en mogelijke ontwikkelingen in de delta in beeld worden gebracht. Het is aan ons, overheden en maatschappelijke partijen, om het Rijk te verleiden om hier zijn verantwoordelijkheid te nemen. In die zin mogen wij het Rijk aanspreken, waarbij het feit van belang is dat de afgelopen vier jaar ook rijksvertegenwoordigers aan tafel hebben gezeten bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Ik heb het idee dat, wanneer er niet bij herhaling aandacht wordt gevraagd voor de Oosterschelde, er wat dat betreft niet veel gebeurt. Vandaar dat wij het college hierover regelmatig aanspreken. Het is in deze periode dat er proeven worden gedaan; de dertig jaar daarvoor is hieraan niet veel gedaan.

De heer **Van Zandbrink** (PvdA). Voorzitter. Mijn vraag over de kennisinstellingen is nog niet beantwoord.

De heer **Hamelink** (GS). De wat dat betreft gedane suggestie zal ik meenemen.

Het voorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de leden van de fractie van de PvZ tegen het voorstel hebben gestemd.

In stemming komt de motie van het lid Van Zandbrink c.s.

De **voorzitter**. Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Wij zullen deze motie niet steunen. Er is een protocol en dat is beslist niet vrijblijvend. Het is juist toegevoegd om de deelnemende partijen te binden. Bovendien wordt in het dictum van de motie wel erg gemakkelijk gesteld dat: "de regionale partijen hiervoor hun aandeel in de middelen beschikbaar stellen". Als je nu nog niet weet wat dat aandeel is, vinden wij het voorbarig om het zo uit te spreken. Wij tekenen geen blanco cheque.

De motie wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de VVD en de PvZ tegen de motie hebben gestemd.

35. Statenvoorstel **Hernieuwd onteigeningsbesluit Westelijke Perkpolder (RMW-207)**

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. In alle duidelijkheid stellen wij dat wij in het verleden in het kader van het plan Perkpolder voor economische ontwikkelingen hebben gestemd, maar tegen de ontpoldering. Ik vind het dan ook verbazingwekkend dat uit een bepaalde hoek berichten de wereld worden ingestuurd als zou de PvZ voor ontpoldering bij Perkpolder hebben gestemd, ook in de raad van Hulst. Dat is gewoon niet waar. Kort en krachtig: wij zijn absoluut tegen ontpoldering bij Perkpolder.

De heer **Dalebout** (GL). Voorzitter. Het college vraagt steun voor de realisatie van het plan Perkpolder en van de fractie van GroenLinks krijgt

het die steun van harte. Wel hopen wij dat uiteindelijk zal blijken dat onteigening niet nodig is.

De heer **Segers** (SP). Voorzitter. Wij hebben in het verleden tegen de onteigening gestemd en zullen ook tegen dit voorstel stemmen. Met dit voorstel wordt er iets ingeleverd, en daarvoor moet weer iets anders terugkomen.

Bij de discussie over Waterdunen gaf ik aan dat mijn ouders elk jaar naar een toneelvoorstelling gaan en dat het vrijwel altijd een boerenklucht betreft. Afgelopen zondag zijn ze weer gegaan en dit keer was de naam van het stuk "Verlos ons van het kwade". Ik vind deze titel in relatie met het ontpolderen wel heel toepasselijk. Laten wij dat nooit meer willen.

De heer **Van Waveren** (GS). Voorzitter. Ik ga ervan uit dat degenen die zich niet hebben uitgesproken, straks steun zullen geven aan dit voorstel. Ik ben optimistisch over de mogelijkheden om zowel met de grondeigenaren als met de pachters te komen tot minnelijke oplossingen. Ik hoop zeer dat dat lukt.

Voorzitter. Perkpolder en toneel op locatie... Het zou wel eens dichterbij kunnen zijn dan de heer Segers voor mogelijk houdt.

De **voorzitter**. Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. De fractie van de VVD is tegen dit voorstel. Wij hebben geen behoefte aan het repareren van een besluit waar wij eerder tegen waren. Bovendien is er nog een andere reden. Immers, het college geeft zelf aan dat het --gelet op de positieve onderhandelingen met alle partijen-- in minnelijk overleg tot overeenstemming denkt te komen. Tegen die achtergrond is dit voorstel overbodig.

Het voorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de SP en de PvZ tegen dit voorstel hebben gestemd.

36. Statenvoorstel **Herdenking bevrijding Zeeland (SBO-206)**

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Ik wil graag over dit voorstel enkele opmerkingen maken, ook al is het wat later geworden. Immers, wij mogen nooit vergeten wat de waarde van vrijheid is. Die betekenis moeten wij doorgeven aan de volgende generaties. Ook zij dienen doordrongen te zijn van het grote goed van onze vrijheid.

Dat geldt ook voor de hoge prijs die hiervoor ooit is betaald. Sprekend over deze hoge prijs komt het mij vreemd voor dat dit voorstel vermeldt dat er nog gemeenten zijn die wel willen meedoen, maar dan met een "financieel voorbehoud", zal ik maar zeggen. Ik zal niet alle cijfers vermelden, maar alleen al het feit dat meer dan 13.000 man het leven hebben gelaten bij de bevrijding van onze provincie, is een geweldige prijs. Tegen die achtergrond moeten wij niet zuinig zijn.

Voorzitter. Nogmaals, onze vrijheid is een kostbaar goed. Als er ooit iemand het gemis van vrijheid heeft verstaan en begrepen, is het wel de Haagse predikant Dirk Arie van den Bosch geweest. Hij was een geweldige tegenstander van de Duitse bezettingsmacht, een onverzettelijk verzetsman. Al op 11 december 1940 werd hij van zijn bed gelicht en naar Scheveningen gebracht. Later, in oktober 1941, werd hij op transport gezet naar het kamp Amersfoort. Hij schreef in een optimistische brief aan zijn vrouw: "Ik ga naar mijn laatste gemeente". Iedere zondag mocht Van den Bosch in Amersfoort preken in een zaaltje. Meestal kwamen er zo'n 90 mensen. Hij geloofde heilig in de vrijheid en in dat zaaltje heeft hij elke zondag de boodschap van Gods Woord mogen brengen, maar ook het element waarover ooit door Groen van Prinsterer werd gesproken: het "Deo servire vera libertas". De ware vrijheid bestaat in het dienen van God.

Als er ooit behoefte was aan vrijheid en bevrijding, was dat natuurlijk wel in dat zaaltje in Amersfoort. In een van zijn allerlaatste preken sprak Van den Bosch met grote klem over de tijd dat Nederland weer vrij zou zijn en over de machtig grote verantwoordelijkheid die dat met zich mee zou brengen. Hij zei: "Als er straks weer vrijheid is, is dat geen vrijblijvende zaak.". Voorzitter. Dit klinkt --over de hoofden heen van de mensen in dat zaaltje, in 1942-- door in Middelburg, in het jaar 2011. "Als er straks weer vrijheid is" --en dat hebben wij nu-- "is dat geen vrijblijvende zaak".

De heer **Beekman** (CU), Voorzitter. Mijn fractie is overtuigd van de waarde van herdenken. Dat wij herdenken dat onze vrijheid duur is gekocht, is absoluut geen vanzelfsprekendheid, ook niet in deze tijd. Dat zien wij wel op het TV-journaal en in de krant.

Niettemin hebben wij het gevoel dat het voorliggende stuk niet helemaal rijp is voor besluitvorming. Wat besluiten wij nu eigenlijk? In het eerste onderdeel van het besluit gaat het erom "in principe" in te stemmen. Vervolgens wordt het college verzocht om voor 1 mei 2012 met nadere voorstellen te komen. Wat is nu de waarde van dit voorstel, gelet op de woorden "in principe"? Als het nieuwe college tot een andere afweging komt, wat is dan de betekenis van dit besluit? Zou het niet

verstandiger zijn om zonder meer het nieuwe college te vragen om met voorstellen te komen? Die voorstellen kunnen dan direct worden uitgewerkt, inclusief de financiële paragraaf.

Voorzitter. De generatie die de Tweede Wereldoorlog heeft meegemaakt, onvalt ons langzamerhand. Dit vraagt aandacht voor de wijze waarop wij gedenken. Mijn fractie wil tegen die achtergrond twee dingen meegeven. In de eerste plaats is het van belang om hier nadrukkelijk jongeren bij te betrekken. Dat gaat wat ons betreft verder dan ze alleen betrekken bij de kranslegging. In de tweede plaats mag ons inziens meer nadrukkelijk een plaats worden gegeven aan de inzet van militairen bij vredesmissies en de gevallen daarbij. Ook zij hebben zich ingezet voor vrijheid, zij het breder.

De heer **Van Waveren** (GS). Voorzitter. Ik kan mij natuurlijk van harte aansluiten bij het mooie betoog van de heer Dorst. Inderdaad, vrijheid is absoluut geen vrijblijvende zaak. Er moet onderhoud worden gepleegd waar het gaat om het denken over vrijheid en democratie. Het is een genoegen om in vrijheid uit te kunnen kijken naar de statenverkiezingen op 2 maart. Dan kunnen wij in vrijheid stemmen ten behoeve van de samenstelling van een nieuw gekozen democratie. Ik hoop dat vervolgens de nieuwe Staten de woorden "in principe", nu in het besluit opgenomen, niet te zwaar zullen nemen.

Voorzitter. De reden waarom ons college dit voorstel nog aan de huidige Staten voorlegt, is dat wij graag uitvoering geven aan een motie die eerder met betrekking tot dit onderwerp is aangenomen. Bij de discussie daarover is gezegd dat niet tot in details zou moeten worden aangegeven hoe dit precies moet, mede gelet op financiële verplichtingen. In die zin willen wij het volgende college niet al te zeer voor de voeten lopen, maar het zijn deze Staten geweest die om een voorstel hebben gevraagd en daarom hebben wij deze Staten het voorstel willen voorleggen.

Uiteraard kunnen de woorden "in principe" worden geschrapt. In dat geval spreken de Staten gewoon uit: dit moet er gaan gebeuren; volgend college, geef daar invulling aan. Dit zou het besluit krachtiger maken dan het nu is. Daar ben ik voorstander van, maar het is aan de Staten om het al dan niet zo te doen. Overigens, ook als deze woorden worden gehandhaafd, is er mijns inziens sprake van een niet mis te verstaan signaal aan het adres van de volgende Staten en het volgende college.

Met de heer Beekman ben ik van oordeel dat het belangrijk is dat niet alleen oudere mensen hierbij betrokken zijn, maar ook jongeren. Gelukkig zien wij in Zeeland een ruime belangstelling van jonge mensen voor het oorlogsverleden, hetgeen

ook wordt gestimuleerd door zaken als het Bevrijdingsmuseum in Nieuwdorp.

Ik aarzel even bij de suggestie om hierbij ook veteranen te betrekken. Dat heeft ermee te maken dat wij in juni een afzonderlijke Veteranendag hebben waarbij uitvoerig wordt stilgestaan bij hun verdiensten gedurende de Tweede Wereldoorlog en daarna. Om nu deze dingen door elkaar te gooien of met elkaar te verbinden... Daar aarzel ik bij. Het lijkt mij goed om deze zaken uit elkaar te houden, mede gelet op het feit dat er jaarlijks een Veteranendag is.

Voorzitter, 2014 lijkt een heel mooi jaar te worden. Immers, dan is Zeeland in zijn huidige omvang 200 jaar, komt het IPO-congres naar Zeeland toe en vieren wij dat 70 jaar eerder Zeeland werd bevrijd. Ook de nieuwe geschiedenisreeks wordt dan afgerond. Er komen in 2014 allerlei zaken bij elkaar, waar de kwestie waarover wij nu spreken, goed bij past.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. Wat mijn fractie betreft kunnen de woorden "in principe" worden geschrapt, maar ook als dat niet gebeurt hebben wij er alle vertrouwen in dat onze gedeputeerde in het volgende college van GS zijn best zal doen om hiervoor de middelen te vinden...

De **voorzitter**. Moeten uw woorden worden beschouwd als een amendement dat erop is gericht om de woorden "in principe" te schrappen?

De heer **Dorst** (SGP). Als die mogelijkheid er is, ben ik ervoor om in deze zin te amenderen.

De heer **Heijning** (VVD). Voorzitter, als het voorstel wordt gewijzigd, ontstaat er een wat ingewikkelde discussie. Daar zit ik niet op te wachten, maar wij zitten er ook niet op te wachten dat het voorstel wordt gewijzigd. Wij zijn bereid om in de volgende statenperiode over een herdenking te spreken, maar om ons nu al vast te leggen op iets waarvan de inhoud nog volstrekt onduidelijk is... Daar voelen wij niets voor.

De heer **Beekman** (CU), Voorzitter. De door de gedeputeerde gegeven uitleg maakt duidelijk waarom ervoor is gekozen om dit voorstel aan de huidige Staten voor te leggen. Ik zou zeggen: laat de woorden "in principe" er maar in staan. Ook dan is er sprake van een duidelijk signaal van deze Staten.

Het voorstel wordt bij handopsteken met algemene stemmen aangenomen.

37. Moties niet behorend bij een agendapunt

38. Motie van het lid Van Burg over de beheerplannen Natura 2000

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. De motie die ik straks indien, is een tweede versie, thans mede-ondertekend door de fracties van CDA en VVD.

Waarom deze motie? Al eerder tijdens deze vergadering heb ik gezegd dat mijn fractie op de toekomst is gericht. Beleidsbeïnvloeding kan het best vooraf plaatsvinden. Er is nog een lange weg te gaan voordat alle plannen in het kader van Natura 2000 zijn vastgelegd. Wil men op dit terrein iets bereiken, dan moet men nu handelen.

Voorzitter. Wet- en regelgeving moeten zich niet tegen ons keren. Er zijn allerlei Europese regels en in Nederland heeft men de gewoonte om die uit te leggen op een manier die niet is bedoeld. Natura 2000 is daarvan een voorbeeld. Wij hebben daar de afgelopen jaren vaak over gesproken, en nu kunnen wij er iets aan doen. Binnenkort worden aanwijzingsbesluiten voor de deltawateren, negen stuks, definitief gemaakt. Er zijn er al definitief gemaakt; dat moest voor het einde van het vorige jaar. Dat is overigens niet helemaal gelukt; dat is wel vaker bij overheden het geval.

Waar kan er hieraan iets worden gedaan? In de Tweede Kamer, voorzitter, waar natuurbeschermingswetten worden herzien. De in te dienen motie is erop gericht dat regidoelen worden opgenomen waar het gaat om mogelijkheden voor habitatsoorten om zich te verplaatsen. Voorkomen moet worden dat je in het ene gebied moet compenseren c.q. ontpolderen -- dat hangt nog steeds boven ons hoofd bij dit soort zaken-- terwijl het in het andere gebied hartstikke goed gaat. Daarmee is in het kort de intentie van de motie aangegeven. Ik hoop op brede steun, zodat dit naar Den Haag kan gaan en er hieraan nog dit jaar kan worden gewerkt.

De **voorzitter**. Door de leden Van Burg, Lijmbach en Bierens is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 4 februari 2011;

overwegende dat:

- binnen afzienbare tijd een aantal

aanwijzingsbesluiten voor Natura 2000 in de

Zeeuwse Deltawateren definitief worden gemaakt;

- instandhoudingsdoelen van natuurdoeltype per Natura 2000-gebied hierbij worden vastgesteld;

- dieren en planten zich niet altijd binnen de grenzen van deze gebieden bewegen, maar zich ook tussen gebieden onderling verplaatsen;
- het focussen op instandhoudingsdoelen per gebied zou kunnen leiden tot vereiste natuurcompensatie- en herstelmaatregelen in het ene gebied als een natuurdoeltype afneemt, terwijl in het andere gebied het betreffende natuurdoeltype juist is toegenomen;

voorts overwegende dat:

- met regio-instandhoudingsdoelen in de Zeeuwse Delta bereikt kan worden dat toe- en afname van habitatpopulaties elkaar in evenwicht kunnen houden en zodoende onnodige nieuwe compensaties, herstelopgaven en ontpolderingen vermeden kunnen worden;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om:

- in overleg te gaan met het Rijk en Rijkswaterstaat om op korte termijn te bekijken wat de mogelijkheden zijn om deze aanvulling o de (concept)aanwijzingsbesluiten gerealiseerd te krijgen;
- Provinciale Staten begin tweede kwartaal van 2011 op de hoogte te brengen van de bevindingen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 2.

De heer **Hamelink** (GS). Voorzitter. Deze motie is mijns inziens een beetje een herhaling van de motie die in november 2009 door de heer Roeland werd ingediend. Wij hadden toen hier een discussie over de Westerschelde en de Hedwigepolder. Die motie werd breed door de Staten aangenomen maar zij heeft niet tot het gewenste resultaat geleid. Immers, in december 2009 berichtte minister Verburg ons dat het allemaal zo niet kon. Inmiddels geldt: nieuwe heren, nieuwe wetten, zij het dat het laatste nog moet blijken.

Voorzitter. De intentie van de nu ingediende motie is meegegeven aan Deltares, gelet op de zoektocht naar een oplossing voor het probleem Hedwigepolder. In die zin spoort de motie met het beleid dat wij op dit moment aan het ontwikkelen zijn. Het college geeft dan ook steun aan deze motie.

De motie wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de heer Dalebout tegen deze motie heeft gestemd.

39. Motie van het lid Robesin over het Zeeuwsvlaamse toleiland

De **voorzitter**. Mijnheer Robesin, ik kan u er zeker niet van overtuigen dat het een goede zaak zou zijn om deze motie te betrekken bij de behandeling van de notitie van het college die over dit onderwerp handelt en die vandaag is uitgedeeld?

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. Wij hebben deze periode geen "echte" statenvergadering meer, en dus voel ik weinig voor uw suggestie.

Waarom deze motie? Het is duidelijk dat Zeeuws-Vlaanderen zo zoetjes aan in een situatie is komen te verkeren die niet acceptabel is, vergeleken met de rest van het land. Daarom spreek ik over een discriminerende situatie. Het woord "discriminerend" bedoel ik niet in de zin van seksueel of zo, want dat zit wel goed in Zeeuws-Vlaanderen... Waar of niet, mevrouw De Milliano?

De heer **Hageman** (PvdA). Maar er is in Zeeuws-Vlaanderen wel krimp...

De heer **Robesin** (PvZ). Voorzitter. Als dat Belgische autovignet er straks komt, zitten wij als ratten gevangen. Dat geldt dan voor alle sectoren, een lange rij. Ons bereiken allerlei signalen, van Mandemakers uit Hulst tot en met ZorgSaam, in de zin van: doe er wat aan! Nou, dat wil ik doen. Wij moeten het erover hebben, zij het niet nu. Wij moeten het erover hebben dat er specifiek voor Zeeuws-Vlaanderen iets apart wordt geregeld. Zo kan het niet. Het woord "krimp" is zojuist gevallen. Hoe kunnen wij nu in Zeeuws-Vlaanderen krimp bestrijden als de Zeeuwsvlamingen moeten betalen om de eigen regio uit te kunnen, aan de noordkant, aan de zuidkant, aan alle kanten? Dit is een heel slechte zaak, voor het aantrekken van nieuwe inwoners en ook voor de dynamiek in de streek.

De **voorzitter**. Door de leden Robesin en J. Hageman is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 4 februari 2011;

overwegende dat:

- op 15 november 2010 de minister-presidenten van Vlaanderen, het Waals en Brussels gewest een principe-akkoord hebben bereikt om in België het rekeningrijden samen met het autowegenvignet in te voeren vanaf 2013;

- de regio Zeeuws-Vlaanderen met veel zakelijk, woonwerk-, particulier en toeristisch verkeer onevenredig zwaar wordt getroffen door deze Belgische maatregel;

- de tolheffing voor de Westerscheldetunnel aan de bovenkant, en het autowegenvignet in België aan de onderkant, Zeeuws-Vlaanderen opsluit in een tolnet, en dit Zeeuws-Vlaanderen als enige Nederlandse regio ten deel valt;

- er hiermee sprake is van een discriminerende situatie;

- een adequate aanpak van de krimpproblemen in Zeeuws-Vlaanderen als gevolg van deze situatie (Zeeuws-Vlaanderen toleiland) fundamenteel een erg moeilijke opgave is geworden;

zijn van oordeel dat:

- er alles aan gedaan moet worden om voor de inwoners, ondernemingen, instellingen enz. in Zeeuws-Vlaanderen, alsmede het noordelijke woonwerkverkeer via de Westerscheldetunnel een "status aparte" (uitzonderingspositie) gerealiseerd te krijgen en voorzover dat noodzakelijk is, er bij regering en kamers op aan te dringen dat de Tunnelwet van 1 oktober 1998 wordt aangepast op deze "status aparte";

- met het kabinet mogelijkheden moeten worden besproken om voor wat betreft de financieringsconstructie en exploitatie van de Westerscheldetunnel tot een nieuwe alliantie met het Rijk te komen, op basis waarvan de tolheffing drastisch kan worden verlaagd en op een zo kort mogelijke termijn volledig kan verdwijnen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 3.

De heer **Van Waveren** (GS). Voorzitter. Met de fractie van de PvZ maakt het college van GS zich ongerust over de situatie die in Zeeuws-Vlaanderen ontstaat op het moment dat in België het tolvignet wordt ingevoerd. De fractie van de PvZ heeft gelijk wanneer zij stelt dat dit een enorme achteruitgang betekent voor de mobiliteit in en de ontsluiting van Zeeuws-Vlaanderen. Mijns inziens is het voor het college een opgave om te bezien wat de mogelijkheden zijn om deze situatie te voorkomen. Als die mogelijkheden er zijn, moeten ze met kracht worden bevorderd.

Echter, eenvoudig zal dit niet zijn. Wij kennen in Nederland meer situaties waar niet sprake is van een toleiland, maar daadwerkelijk van een eiland. Mensen die naar de Waddeneilanden gaan, hebben geen recht op gratis vervoer naar hun woon- of recreatieplek. Gelet op de aantallen mensen die in Zeeuws-Vlaanderen woonachtig zijn, is daar natuurlijk sprake van een veel omvangrijkere groep. Het gaat bovendien om een situatie die, terwijl daarvoor niet is gekozen, achteruit gaat. Er is dan ook alleszins reden voor het college om na te gaan wat de mogelijkheden

zijn en zich in te spannen om dit linksom of rechtsom te voorkomen of te beperken.

Voorzitter, de vraag rijst of de mogelijkheden die in verband met de in de motie verwoorde oproep zijn genoemd, de juiste zijn. Ik wijs er in verband met de optie "status aparte" op dat er indertijd in de Tweede Kamer heel expliciet voor is gekozen om het niet zo aan te duiden. Misschien is het goed om een en ander nog eens te verkennen. Zijn er andere mogelijkheden? Ik wil hier niet al te sterk de hoop geven dat er, vergeleken met 1988, sprake zal zijn van een andere situatie.

Waar wij zeer ongerust over zijn, voorzitter, is het tweede onderdeel van het dictum van de motie. Natuurlijk is het zo dat er een voor Zeeland en Zeeuws-Vlaanderen gunstige situatie is ontstaan als gevolg van de afspraken die wij hebben gemaakt in het kader van de overname van de Westerscheldetunnel. Ze hebben ertoe geleid dat de tariefsverhoging lager uitpakte dan het Rijk eerder voornemens was, en dat het rendement van de tunnel --daarbij hebben wij het over circa 300 miljoen-- niet wordt afgeroomd ten behoeve van de dekking van Haagse tekorten, maar mag worden benut voor het in vervulling doen gaan van een grote wens in Zeeuws-Vlaanderen, namelijk het tot stand brengen van de Sluiskiltunnel. Dat project is inmiddels aanbesteed. Daarbij zijn verplichtingen aangegaan. Wij gaan daarmee aan de gang. Als je nu zegt dat je opnieuw naar de financieringsconstructie wil kijken, komt dat erop neer dat je je nek in een strop steekt. In de huidige situatie mag worden aangenomen dat men in Den Haag eerder voor Zeeland ongunstiger afspraken zou willen maken dan gunstiger. Ik moet de aanvaarding van de motie dan ook beslist afraden.

De heer **Segers** (SP). Voorzitter. Ik herinner eraan dat de Westerscheldetunnel aanvankelijk is bestempeld als regionale ontsluiting. Vandaar dat er sprake was van een bijdrage van de regio zelf. Op die manier is het een toltunnel geworden. De vraag rijst wat de status van deze tunnel is wanneer straks de Sluiskiltunnel er is. Is het dan niet gewoon een doorgaande A-route en kunnen wij dan niet met dat feit naar het Rijk gaan?

De heer **Van Waveren** (GS). Voorzitter. De keuze voor de overdracht van de Westerscheldetunnel -- waarmee rendement vrijkwam ten behoeve van de Sluiskiltunnel-- had alles te maken met het feit dat het Sluiskiltunnelproject niet onderaan de rijksprioriteitenlijst bungelde, maar daar helemaal niet op voorkwam. Dat project kwam alleen op onze lijst en die van Zeeuws-Vlaanderen voor. Om zoiets als provincie dan toch te kunnen doen, is er gekozen voor "regionale verbinding". Als er wat dat betreft een stap terug wordt gezet, wordt het Sluiskiltunnelproject in gevaar gebracht. Pas

wanneer de Westerscheldetunnel weer aan het Rijk wordt overgedragen --dat gebeurt na 2033-- kan worden nagegaan of een andere status kan worden gegeven aan deze verbinding.

De **voorzitter**. Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Heijning** (VVD). Voorzitter. Wij zullen deze motie niet steunen. Een "status aparte" kan wat ons betreft niet aan de orde zijn. In het verleden werd in verband met de Zeelandbrug al onderzocht of het mogelijk zou zijn om de ene burger in Zeeland anders te behandelen dan de andere. Gebleken is dat je dat gewoon niet kan doen. Wat ons betreft moet je dat ook niet willen.

Wat de financiering betreft zou het naar ons oordeel tot de mogelijkheden behoren --het staat ook in ons verkiezingsprogramma-- om door middel van verhoging van de opcenten de tunnel te financieren. Op die manier lossen wij het probleem zelf op. Ik ben ervan overtuigd dat wij echt niet in Den Haag behoeven aan te kloppen. Echter, wij moeten ons goed realiseren wat de nadelen van deze optie zijn. Immers, buitenlandse transporteurs, toeristen enz. zullen dan ook niet meer voor de tunnel behoeven te betalen.

De **voorzitter**. Wij hebben het nu over een motie en wij gaan nu niet een hele discussie over dit onderwerp beginnen. Ik herhaal dat een notitie is uitgedeeld en op basis daarvan zullen wij nog uitvoerig over deze zaak spreken. Er is nu nog slechts ruime voor stemverklaringen.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ik onderschrijf de woorden van de heer Heijning en voeg daaraan toe dat wij een partij zijn die gaat voor alle Zeeuwen. De discussie over de tolheffing gaan wij graag aan op grond van de door u genoemde notitie. Wij zijn een partij die gedegen werk wil afleveren. Wij zijn niet bereid om nu zomaar, zonder kennis te hebben genomen van dit gedegen stuk, uitspraken te doen.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Ook wij steunen deze motie niet. Inderdaad ligt er een uitvoerig stuk over de tolheffing voor ons. Op 20 april wordt het door de desbetreffende commissie besproken. Wij wachten de uitkomsten van die discussie af.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. Ook wij gaan niet met deze motie mee, om dezelfde redenen als verwoord door de VVD-fractie. De PvdA is voor een tolvrrije tunnel voor alle Zeeuwen. Verder vinden wij het verheugend dat de VVD opschuift in de richting van hogere opcenten, hetgeen de afgelopen vier jaar niet is gebeurd.

De heer **Segers** (SP). Voorzitter. Wij kunnen niet instemmen met deze motie, ook al is er sprake van ongelijke situaties. Als de toltunnel moet worden "aangepakt", dan in het voordeel van iedereen.

De motie wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de leden van de fractie van de PvZ voor deze motie hebben gestemd.

40. Motie van de leden Holtring en Van Zandbrink over vitaal platteland Zeeland

De **voorzitter**. Deze motie, die eerder tijdens deze vergadering al is toegelicht, luidt als volgt:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 14 februari 2011;

overwegende dat:

- in 2006 tussen provincie en Rijk een overeenkomst is gesloten *Investering Landelijk Gebied voor de periode 2007 tot 2013;*
- hierin investeringen voor versterking landbouw, landschap, recreatie, water en natuur zijn vastgelegd;
- de provincie in opdracht van het Rijk daarover afspraken heeft gemaakt met partijen op het platteland;
- het kabinet heeft besloten om met ingang van heden geen middelen meer beschikbaar te stellen, ook niet voor de afspraken die de provincie met de streek heeft gemaakt;
- de provincie daarmee de afspraken en de gewekte verwachtingen met partijen op het platteland niet meer kan nakomen c.q. invullen;
- dit niet alleen slecht is voor de economie van Zeeland (landbouw, recreatie) maar ook bijdraagt aan een negatieve beeldvorming over de betrouwbaarheid van de overheid;

van mening dat het Rijk de gemaakte afspraken dient na te komen;

dragen Gedeputeerde Staten op om deze opvatting bij het Rijk indringend over te brengen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 4.

Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Heijning** (VVD). Voorzitter. Er zijn kamerverkiezingen geweest en er is een nieuw kabinet gekomen. De gedeputeerde heb ik eerder deze ochtend horen zeggen: "Nieuwe heren, nieuwe wetten". Kennelijk is dit voor de PvdA moeilijk te accepteren, maar het is wel de realiteit. Wij zullen deze motie niet steunen.

De heer **Van Zandbrink** (PvdA). Voorzitter. Ik vind het jammer dat ik de motie blijkbaar niet mag toelichten...

De **voorzitter**. U heeft deze motie al eerder toegelicht.

De heer **Van Zandbrink** (PvdA). Ik heb de motie niet toegelicht maar meegedeeld dat ik haar zou indienen.

Met de heer Heijning ben ik het eens dat de tijden veranderen. Er moeten nieuwe afspraken worden gemaakt. Ons gaat het om de vraag wat daarbij het vertrekpunt is. Het college zal heel stevig met het Rijk moeten onderhandelen, mede gelet op afspraken die zijn gemaakt met de streek, de boeren, de gemeenten enz. over rondwegen, kavelruil enz. Wij willen met deze motie het college steun geven bij de te voeren onderhandelingen.

De heer **Hamelink** (GS). Voorzitter. In antwoord op eerder door de CDA-fractie gestelde vragen heb ik al aangegeven hoe belangrijk het is dat wij onze verplichtingen kunnen nakomen. Tegen die achtergrond spreken de gezamenlijke provincies het Rijk aan op gemaakte afspraken. In deze zin vormt deze motie een steun bij onze gesprekken met het Rijk. Ik adviseer de Staten dan ook om deze motie aan te nemen.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Wij zijn blij dat het huidige kabinet hier en daar de handrem hanteert, zij het dat dat niet desastreus moet gebeuren. Wat deze motie betreft vinden wij het een goede zaak dat er ook een keer vanuit de boer naar de natuur wordt, in plaats van vanuit de natuur naar de boer. Dat er nader wordt onderhandeld, vinden wij prima, maar om nu te zeggen dat alle afspraken moeten worden nagekomen... Wat ons betreft zijn er ook afspraken die wel wat bijgeschaafd kunnen worden. Wij kunnen niet met deze motie instemmen.

De motie wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, de SP, GroenLinks, de ChristenUnie en Sociaal Zeeland voor deze motie hebben gestemd.

Ik geef het woord aan de heer Bierens.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. De commissie-Mans, de onderzoekscommissie-Thermphos, heeft in opdracht van de Staten voortvarendheid betracht, hetgeen ertoe heeft geleid dat zij nog voor de komende statenverkiezingen haar rapport kan aanbieden. Op vrijdag 25 februari zal de heer Mans in de filmzaal van het provinciehuis het rapport aanbieden aan de voorzitter van Provinciale Staten en de voorzitter van de stuurgroep.

41. Resumptie van de besluiten

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, de statengriffier te machtigen tot de resumptie van de besluiten.

42. Sluiting

De vergadering wordt te 13.45 uur gesloten.

Vastgesteld door Provinciale Staten van Zeeland, in hun vergadering van 10 maart 2011, onder nummer:

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter.

, griffier.